

U

LIÔPILAS LEHT

**E · N · Ü · S
ILMATARI
ERINUMBER**

11

VIINA KUUL 1935

Tartu Linnapank

TARTU, RAEKOJAS, TELEFONID 2-32 JA 11-32

Võtab raha hoiule jooksvale arvele, kindla tähtaja peale ja kuude viisi ning maksab ajakohast protsenti

A N N A B L A E N E

Ostab ja müüb väärtpabereid ja müüb riigi klassiloterii pileteid • Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Saadaval hoinkarbid!

Korrespondendid kõigis kodumaa linnades ja rahvarikkamates kohtades maal

Parim ajaviide pikkadel sügisõhtutel

on

raadioaparaat

Meie suur ja mitmekesine ladu pakub teile parimat valikut.

Meie esindame:

**Tartu Telefoni Vabrik / Philips
Blaupunkt / Telefunken / Emerson / Körting / Bosch jne.**

Aparaatidelt täielik garantii

Maksutingimused soodsad

K-m. Vennad Prüüs

Tartus, Kaubahoov 20/21 • Petseris, Liiva tn. 12

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

E. N. Ü. S. Ilmatari põhimõtteks on algusest peale olnud — kasvatada oma liikmeist igakülgselt haritud ja arenenud naisi, kes kasulikud võiksid olla ühiskonnale ja täita väärikalt oma ülesandeid meie rahva ja kogu kultuurimaailma peres. Selts on püüdnud oma liikmeskonnast kujundada ühist peret, kus valitseb usaldus ja üksteise mõistmine. Seda kõike pole taoteldud mitte karmi distsipliini varal, vaid vabatahtlikult, enesedis-
tsipliini ja enesekasvatuse teel. Täiendades ja elustades üksteise püüdeid, on taoteldud elulähedust ja kasvatatud samas vaimus iga juurdetulnud nooriki.

Elurõõm ja tegevuserõõm on olnud meie kaasla-
seks igas ettevõttes ja ürituses; sõprus- ja ühtekuulu-
vustunne on võimaldanud ületada kõiki raskusigi alati järjekindlalt ja üksmeelselt. Oma kohustusis teadlikud, silmis elurõõm ja rinnas tegevusrüht, sammume käsi-
käes ühist rada kõrgustesse püstitatud eesmärgi poole. See eesmärk on kõrge ja püha: kujundada enesest isiksust, olla valguseks oma kodule, kasulik oma rahvale ja väärtusiloovaks jõuks kogu kultuurilises ühiskonnas.

ENÜS „ILMATARI“ AJALOOST

15 a. tagasi, mil alguse sai ENÜS „Ilmatari“, oli kogu eesti üliõpilaskonnale otsingute, kujunemise ja koondumise ajaks. Ja seda just eriti naisüliõpilasile, sest just neil oli kõige vähem eest leida vana ja valmit. „Ilmatari“ asutajaist olid 4 Eesti Naisüliõpilaste Seltsist mõningate põhimõtteliste eriarvamuste tõttu lahkunud liiget, kellega ühines teisi mõtteosalisi väljaspoolt — enamikus Eesti Noorsoo Kasvatusseltsi Tütarlaste Gümnaasiumi kasvandikke. Kõigil neil, arvult 10 asutajaliikmel oli vajadus organiseeruda ja tunne ühine — senised organisatsioonid meid ei rahulda. Selle tulemusena toimus ENÜS „Ilmatari“ registreerimine Ülikooli Valitsuse poolt 7. V. 1920 ja sellest päevast selts loebki oma algust. Seltsi nime suhtes oli pikemaid kaalutlusi ja hulk ettepanekuid, kuni prof. Peeter Põllu soovitusel jäädi peatumise praeguse nime juurde.

Tolleaegsete asutajaliikmete ja üldse ajagi meeoleu peegeldub iseloomustavalt järgmine ülevalt sõnastatud katke ühe asutajaliikme sulest seltsi kroonikas: „Uus organisatsioon asutatakse soovil selgitada seda kõrget ja püha kultuur-missjoni, mis osaks saanud akadeemilisele, eriti Eesti akadeemilisele naisele, kes peab eeskujuks olema terve kodumaa naistele, võitlejaks pimeduse ja inetuse vastu, kindel oma sihtides, terve oma aatels ja vaateis. Uues seltsis peavad kasvama naised, kes seisavad oma ülesande kõrgusel, kel selge, et nelst ripub suurel määral rahva tulevik. Voo- ruse ja vaimustuse tules aetuna peavad nad sammuma edasi julgelt — tööd oma lipukirjaks võttes, tõe ja ilu poole püüdes.“

Need sõnad, nii pidulikud kui nad näivadki, pole ometi jäänud ainult sõnadeks, vaid „Ilmatari“

sihiks on olnud alati püüd, kasvatada tõsiselt haritud naised, virgutada ja kujundada oma liikmete kõigekülgselt vaimset arengut igaihe individuaalsusele vastavalt. Eeskätt aga on püütud kasvatada liikmeskonnas kaasvõitlejalikku ühistunnet, kus igaüks tunneks end liikmena ühises peres, kus üliõpilasaastail loodud vastastikune kontakt ja sõprus püüdis hiljemgi elavana, üksteist ühendavana.

Aatelisust ja maailmavaate tõsidust on arendatud koos noorusliku elurõõmuga, sammudes kaasa elava ja muutuva elu ning ta nõuetega. Seltsi tegevuses oli algusest peale tunda suurt elevust. Peeti kõnekoosolekuid, harrastati muusikat ja kirjandust, organiseeriti näidendeid, matkati kodumaal ja harrastati hõimusuhteid. Muuseas kuulusid seltsi vilistlasperre algaastail soomlasist A. Hyppönen († 1923), Granö, H. Kettunen ja L. Vesterinen.

Esimesed aastad kulusid seltsi siseelu korraldamiseks ja väljakujundamiseks. 1921. a. alatakse kodukorra koostamisega, mida hiljemini mitmel korral on täiendatud. Seltsi uususte välja- töötamine leidis aset 1924. a.

Seltsi kujunemise ajajärk tõi enesega kaasa ka mõningaid lahkarvamusi liikmeskonnas, mis on olnud küllalt olulise tähtsusega seltsi elus. Osa neist oli täiesti põhimõttelist laadi, põhjustades mõningate liikmete lahkumise. Nii lahkus 1923. a. seltsist grupp liikmeid, kes soovisid „Ilmatari“ kodukorda võtta punkti, et ilmatarlased on täiskarsklased. See aga ei läinud läbi. Kuigi tolkorral ei võetud kodukorda täiskarskluse nõuet, võeti ometi vastu resolutsioon, et „Ilmatari“ liikmeil on seltsi ruumes keelatud suitsetamine ja alkoholi tarvitamine.

Suurem pereheitmine toimus aga 1924. a. kevadel. Nimelt põhjenes seltsi sisemine distsipliin algaastail peamiselt enesekriitikal, enesedistsipliinil ja kohusetundel. Oldi ju siis isiku vabadust taotleva ajajärgu lapsi ja igasugune indiviidi või selle tahte kitsendus tundus talumatuna. See oli küll teostatav alguses vähese liikmetearvu juures. Liikmeskonna kasvamisel aga osutus noorliikmeile teatud kohustuse kindlaksmääramine möödapääsematuks. Kui siis osa liikmeid ettekirjutusi ega mingeid piiramisi kodukorras ei pooldanud, nähes selles isikuvabaduse kitsendusi, lahkus seltsist 12 liiget, asutades ENÜS „Ahava“.

Sellele järgnevat ajajärku võib iseloomustada just seesmise distsipliini maksmapanemise ja noorte kasvatamise taotlusiga.

Seltsi vaimse elu eest hoolitsevad selleks moodustatud organid; 1926. a. peale töötavad muusika-, kirjanduse-, spordi-sektsioonid, korraldades oma alale vastavaid kõne-, ettekannete- ja referaatõhtuid. Peale selle on liikmeil kasustada lugemislaud ja raamatukogu, millele pani aluse seltsi esimene vilistlane Helmi Reiman-Neggo, kes suri 1920. a., pärandades osa isiklikust raamatukogust seltsile.

Kuigi „Ilmatari“ algusest peale on pööranud peatähelepanu seltsi siseelule, ei ole kunagi keeldunud kaasa töötamast ka väljaspool, nii üliõpilaskonna kui ka seltskondlikes üritusis. Selts on osa võtnud Üliõpilasseltside Liidu tegevusest, on töötanud kaasa edustuses oma esindaja kaudu ja kuulub Üliõpilasseltside Vilistlas- kogude Liitu. Koos Eesti Naisüliõpilaste Seltsiga asutas „Ilmatari“ 1923. a. puudustkannatava-

tele naisüliõpilastele „Lilli Suburgi“ nimelise toetuskapitali 50.000 mk. põhikapitaliga ning töötab pidevalt kaasa selle kapitali suurendamiseks. Muu hulgas võtab selts osa ka Tartus asetsevast naisorganisatsioonide vahelisest lugemislaua tegevusest, korraldades vastavasisulisi traditsiooniliseks kujunenud referaatõhtuid ja toetades lugemislaua aineliselt.

Seltsi liikmeskond koosneb praegu ligi 100 vilistlasest ja kaasvõitlejast. 1924. a. peale on seltsi auvilistlaseks Anna Haava. Seltsi vilistlaskogu asutati 1927. a. ja Tallinna koondis 1934. a.

Oma esimesi koosolekuid pidas selts üksikute kaasvõitlejate korteris; ajuti oli seltsi korter Üliõpilasmajas, 1922. a. sügisest peale Naisseltsi ruumides ja asetseb 1924. a. alates Lossi tn. 15.

Viimastel aastatel on seltsil olnud mõningaid raskusi. Kuid need takistused on olnud puht juhusliku iseloomuga ja nüüd ju-

Selts 15.-ndal aastapäeval.

ba õnnelikult ületatud, nii et „Ilmataril“ on põhjust rahuldustundega teha kokkuvõtet oma 15-aastasest tegevusest. Seltsis on aastatega aina tugevnenud ühis-

tunne, üksteise mõistmine ja hindamine, ning paljude ühiste ilusate mälestuste läbi on ilmatarlastele saanud armsaks nende akadeemiline kodu.

L. Tohver

Kasvatame ja kaitseme Eesti kodu

Rahvaste areng on geneetiline, kestvalt kindel evolutsioon, kuigi mitmesuguseid ajastuid tähistavad erinevad ideed ning nad kannavad eri pitsatit.

Elu sammub kiirel arengul edasi — elus pole kunagi seisakut, nagu ei saa olla seisakut inimhinge otsinguil ilusama ja kaunima järele.

Tuleviku eeldused peituvad minevikus. Et taotleda tuleviku sihte, et teada omi võimeid, oma jõu suurust ja kannatuse ulatust, selleks peame tundma oma minevikku. Rahva ajalugu, milles peegelduvad esivanemate aated, võitlused ja kannatused, annab juhtnööre järeltulijaile, järgnevaile põlvedele, sest rahva hinge ürgjõud ja -laad, rahvahinge ürgseadused on päritavad.

Rahva olemasolu on õigustatud, kui teda kannab loov töö, mis rikastab inimsugu uute kultuuriväärtustega ning aitab varasid koguda inimkonna kultuurisalvedesse.

Palju, lõpmata palju on pidanud muutuma selle pika aja kestel, mis ulatub ürginimesest tänapäeva kultuurinimeseni ja need muutused kestavad vahetpidamata edasi, peavadki edasi kestma, et ei jääks seisma elu ja arenemine.

Inimkonna ajaloos üks inim põlv on kui tilgake meres, mille olemasolu vahest ei tuntiagi, mis ei suuda vahest mõjustada üldist arenemiskäiku, kuid ta on ühendav lüli mineviku ja tuleviku vahel ning peab eelkäijailt pärandatud väärtusi omalt poolt rikastama ja edasi andma järeltulijaile. Palju tarku päid on läinud igavikku, kes on võidelnud inimsoo parema ja ilusama tuleviku ning õnne eest, kuid nende töö, nende aated jäävad päranduseks tulevastele põlvedele. Need on kapital, mis kannab protsente.

Üldises elukeerises on pidanud heitlema olemasolu eest ka väike eesti rahvas. Ka meie oleme osakene inimsoo ajaloost, seepärast on

Vil! Dr. Paula Vreintal.

õigustatud ka meie olemasolu. Meilgi on täita oma ülesanne, mida keegi teine meie asemel poleks täita võinud, mis oli määratud vaid eesti rahvale. Ajaloost teame, et oleme elujõuline rahvas, et meie esivanemad on saatnud korda kangelaslikke tegusid, et kaitsta oma vabadust, isamaad ja eesti kodu. Ajalugu õpetab ühtlasi, et niisuguse rahva päralt on tulevik. Meie esiisad ja esiemad on pidanud rühkima ja edasi püüdma, et parandada järgnevate põlvete olukorda, et vähendada viletsust. See on neil korda läinud tänu julgusele ja vahvusele, millega vaadati täis usku ja kindlat lootust tulevikku, tänu eestlase mehisusele ja visale vastupanule, tänu töökusele ja hoolikusele. Need omadused on aidanud aja jooksul tõusta silmapaistvaile kohtadele eesti mehi ja on ühendanud ja kandnud eesti naisi, needsamad on aidanud ehitada, ehtida ja kaitsta ka eesti kodu, mida meie vanemad on hoidnud au sees, ja mida meie, praegune põlv, oleme kohustatud edasi arendama, kaitsma ja kindlustama.

Sajandid vajasid igavikuhõlma, kuid eestlase tublid iseloomuomadused andsid meie esivanemaile jõudu kanda masendavamatki saatust.

Eesti isamaa ja kodu on pidanud üle elama palju raskeid vapustusi, on olnud korduvalt sõdade tallermaaks ning kandnud aastasadu võõrast survet ja rõhumist. Ent see kõik pole suutnud murda eesti rahva selgroogu, mis aegade

ja olude kiuste on ajanud end sirgu ning säilitanud vabaduse ja iseseisvuse. Kuigi meil minevikus on olnud karne ajajärke täis rasket tööd ja musta muret, täis ohkeid, viletsusi ja kannatusi, orjust ja ägamisi, siiski meie esiisad ja esiemad ei ole ometi noil ajal lasknud orjastada oma vaimu, oma iseloomuomadusi; nad ei lasknud kustuda hinges vabadusiha, mis hõõgus tulise sõena tuha all, ei kaotanud ka kõige raskemal ja pimedamal ajal silmist vabaduse valgust, mis kaugelt paistis kasvava iseseisva ja vaba kodu näol, milles elame meie, praegused Vaba Eesti kodanikud.

Eesti ema oli see, kes voki ees pikil, pimedail talveõhtuil ja hommikuil mustas suitsutares viletsa pirrutule või vilkuva rasvaküünla valgel õpetas lapsele esimesi tähti, õpetas esimesi sõnu kokku veerima, avades seega esimesena oma lapsele tee vaimuvalguse poole püüdmiseks, vaimsete varade kogumiseks. Loobudes ise paljustki, saatis ta lapse kooli koguma vaimuvara, mis pidi aitama tõusta kõrgemale vaesusest ja pimedusest.

Eesti isa oli see, kes tormi, külma ja tuisku ei pannud miskiks, et viia last sageli kodust kaugel asuvasse kooli. Pidi seda ju tasuma vaimne kapital, mis laps sai kaasavaraks eluteele kehvast, kitsast kodust.

Nõnda, elades ise kehvuses, kogusid meie esivanemad varandust, mille protsente igapäev kasustame.

Ka tänapäev näeme korduvalt, kuidas kehvad vanemad saadavad lapsi kooli, üteldes ise sageli lahti ka kõige vajalikumast. Ei suuda vaesus, ikaldusaastad ja kehvad ajad lämmitada meie rahva hinges tungi hariduse ja valguse järgi. Teadlik eesti ema ja teadlik eesti isa ei loe seda ülesannet endile liiga koormavaks ja raskeks, vaid täidavad seda kindla teadmise ja usuga, et sellega nad kasvatavad teadlikke eesti kodanikke, kes võivad olla väärilisiks järeletulijaks meie valgust ja vabadust armastajaile esivanemaile ning Eesti iseseisvuse eest võitlejaile. Nad on teadlikud, et sellega nad kasvatavad ka eesti kodu ning kindlustavad Eesti iseseisvust. Ka praeguse põlve kindel veene ja töotus peab olema: kujundada Eestit vaimselt rikkamaks ja suuremaks, muuta eesti kodu ava-

ramaks ja kindlamaks, kui me oleme ta paran-
dusena vastu võtnud esivanemalt. Samuti on
praegune põlv kohustatud huvi tundma ja hoo-
litsema, et ta enda poolt loodud ja kantud vara-
dele, suurile õigusile ja veel suuremaile kohus-
tusile kasvaks väärilised pärijad, eesti noored.

Et noored on rahva tuleviku selgroo moo-
dustajad, siis on vaja nende hinges ja võimeis
arendada seda, mis ilus ja positiivne, on vaja
istutada neisse vaimusuurust ja eneseohverda-
mist, sest noorus on iseenesest inimea suure-
joonelisem aeg, mil inimene on vähem omakasu-
püüdlük, valmis ohverdama ning kaasinimest
teenima.

Rahva ja riigi huvides peab kandma hoolt,
et noored kasvaksid terved, elujõulised ja tegu-
võimsad, ausad ja kohusetruud, et nad õpiksid
tööd austama ja tööd tegema, sest inimese väär-
tuse määrab see vaba töö, mida ta teeb, töö, mida
ta teeb innuga. Kasvatada noortes kindlust ja
julgust, hõõguvat isamaalisust ja vabadusejanu,
seda nõuab meie asend teiste suurrahvaste vahel.
See alatine valmisolek ja valvelolek ongi ka-
rastanud eesti rahvast ja õpetanud teda vapralt
võitlema. Noortele tuleb sisendada selleks
võitluseks iseteadvust, et iga eestlane, et terve
meie rahvas kogu oma jõupingutusega asuks
koduheitusele ja kodukaitsele. Olgu noortele
selge, et meie rahvas igatseb püsivat ja kindlat
rahu. Kuid ükski eestlane ei saa lubada, et võe-
taks temalt ära kodu, mille eest ta on raskelt
pidanud heitlema, mille ta on suurte ohvritega
ning jõupingutustega võidelnud enesele kätte.

Et areneks ja kasvaks meie rahvas, et püsiks
meie iseseisvus, omariiklus ja rahvuslik vaba-
dus, et oleks kaitstud ja kindlustatud meie isa-
isade maa, meie eesti kodu, selleks on iga eest-
lase püha kohus aidata kaasa kogu jõuga, kogu
hingega. Pole tähtis, missugune ülesanne, pole
tähtis, missugune töö või tegevus on kellelgi,
kas ta seisab kõrgel kohal või lihtsas ametis —
tähtis on, et igaüks täidaks kindlalt oma kohust
sel kohal, kus ta töötab, et ta jääks truuks vahi-
postil, mis temale on määratud. On vajalik, et
me teeksimme ausalt oma tööd ja täidaksime omi
kohustusi üksteise vastu iga üksiku kaaskoda-
niku, seltskonna, ühiskonna, rahva, riigi vastu.

Eriti on need kohustused nõutavad akadee-

miliselt kodanikult ja see nõue peab olema selge
ka igale akadeemilisele noorele.

Iga rahvas on huvitatud oma tulevikust ja
seepärast juhitakse erilist tähelepanu just jä-
reletulijaile — noorile.

Eesõigustatud seisukorras on akadeemiline
noorus, kes kasustab oma rahva erilisi soodus-
tusi, kelle hääks riik ja rahvas kannab suuri ku-
lusid. Akadeemilistel noortel seepärast peab
olema aateid oma rahva teenimiseks, peab olema
vaimusuurust ja eneseohverdamistahet, et nad
võiksid sõna sügavaimas mõttes olla maasool.
Kui noori üldse võrrelda rahva tuleviku selg-
rooga, siis akadeemilised noored peavad moo-
dustama rahva tuleviku aju, kes valitseb, juhib,
korraldab.

See olgu täiel määral selge ka akadeemilis-
tele naistele, kes peavad sammuma naiste esi-
rinnas, peavad eeskätt olema huvitatud oma
rahva saatusest ja ei saa iialgi ükskõikselt suh-
tuda oma riigi ja rahva tuleviku.

Kodu alalhoidmiseks ja noorte kasvatustöös
on kõikidel aegadel tähtsat osa etendanud naine.

Naine — ema, kes on rahva sünnitaja ja kas-
vataja, peab õpetama noori maast-madalast
võitlema madalate püüete vastu. Ta peab õpe-
tama põlgama viha, vaenu ja ässitust, mis kan-
navad hävitust ja purustamist rahva sekka, la-
hutavad rahva liikmeid üksteisest, lõhuvad tema
tervikkikkust.

Naine — ema, kes peab olema inimpõlgamise
ja vihkamise vastane, on kohustatud noortes
õhutama omavahelisi sidemeid kõvendavaid tun-
deid: armastust, leplikkust, ühtekuuluvuse vai-
mu ja koostöötahet, et eesti noorsugu oleks suu-
teline ühiselt püüdma püstitatud eesmärkide
teostamisele rahva ja riigi edasiviimiseks ning
kodu kasvatamiseks ja kaitsmiseks.

Olgu meil kõigil, kogu meie rahval, kindel
tahe hoida kokku nii mure kui rõõmupäevil,
saagu sügavaks veendumuseks sõna, et ühendu-
ses on suur jõud.

Olgu igale eestlasele püha juba hallist mine-
vikust peale meie esivanematele kuulunud Eesti
pind, olgu meile püha iseseisvus ja vabadus, siis
on eesti rahvas suur, tugev, võimas ja võitmatu.

Dr. Paula Vreintal.

Jutlus

peetud EKS „Ilmatari“ 15. aastapäeva pidulikul jumalateenistusel 4. mail 1935. a.

Ülikooli kirikus wil. A. Salk'i poolt.

Alus.

Eks teie tea, et teie Jumala tempel olete ja et Jumala Vaim teie sees elab.

1. Kor. 3, 16.

Oleme siia kokku tulnud — sina sealt, mina tealt, ühe Isa juurde, ühte püha Jumala kotta seisatama hetkeks Kõigevägevama altari ees.

Tema, kes on meile eluasemeks olnud põlvest põlveni, Tema süli on meid kandnud läbi aastatuhande, et saada lihaks ja vereks, mis kannaks eneses Tema vaimu.

Tahame pühitseda neid õnnistushetki täna, mil meie teadvuses jälle elustub ja tugevneb teadmine inimelu kõrgest ülesandest ja pühast väärtusest: eks teie tea, et teie Jumala tempel olete, ja et Jumala vaim teie sees elab!

Oleme õnnelikud, et nii palju aastaid, ühes nendega kevadeid, oleme tohtinud elada oma meeltes ja läbi tunda oma hinges. Oleme tohtinud kogeda meie kõikide isa, suure Looja vägevast loomistööd, mis kestab igavesti, mida tunname varakevadises niiskes mullahõngus ja näeme siin-seal mullasel mättal esimeses elujoobumuses värisevais lillis.

Kuuleme, jah tõesti võib seda kuulda, kuidas noor elu kasvab, kasvab metsapuude voolavas mahlas, lindude lauluhelide kirklikus paisus, võimsalt kõikevõitvas sündimises — siin peab ja tahab kõik ühekorraga! —

Aukartuse-tundes tõmbab meid Jumal endale lähemale, sest meie teame ja usume, et kõikvõimas ja imeline Issand, kõige nähtava ja nähtamatu looja, on meie armastaja Taevane Isa.

Usaldustundes astume ta ligi meie õnnistegija nimel oma hinge salajasemate palvetega ja avaldame talle tänu. Teame, kui ka kõik meid abistamast keelduvad, kui nad seda ei suuda, kui

Motto:

Issand! Sina oled meie eluasemeks olnud põlvest põlveni.

Enne kui mäed sündisid ja kui maa ja maailm loodi, oled Sina, Jumal, igavestest igavesti! Amen.

Psalm 90, 1—2.

elu mitmekesisus ja karmus meile kannatusi toovad, siis Tema ometi aitab meid, kui teda palume. Ta andestab meile, kui kahetseme. Tema kuuleb meie hinge nuttu. Ka surmaheitluses, mil peame lähenema suurimale müsteeriumile, on Ta ütelnud ilusaimad armusõnad: Teil peab igavene elu olema. Kuigi jõuame kord punava ehaaknani, siis, vaadates sealpoolsesse, näeme igavese elu algust.

Aukartuse-tundes tõmbab Jumal inimest enda poole, usaldustundes astub inimene ise Jumala ligi, ja armastustundes tunneb inimene eneses loovat ja sündivat jõudu ühekorraga. Siis astub Jumal ise inimese juurde ja Tema vaim saab elavaks meie seas. Siis inimene peab olema Jumala nägu; siis inimene kohustub pühaks pidama Jumala kärke. Ta peab, kuid ta tahab siis neid ka ise vabatahtlikult pühaks pidada ja igapäevses elus teostada. Siis on saabunud hetk, mil inimene peab ja tahab ühekorraga! —

Kui apostel Paulus kirjutas Korintose kogudusele, siis kirjutas ta kristlastele, inimestele, kes olid juba oma hinges kord läbi elanud silmapilgu, mil Jumal ise astub inimese juurde.

Kristlus, ristiusk oli neile kinkinud veendumuse, et nad Jumala tempel peavad olema.

Pauluse kirjas on sellele teadmisele saadetud meeldetuletus ja üleskutse, et kogudus ei unustaks, kes nad tegelikult peavad olema ja missugused nad peavad olema. See meeldetuletus on ilusamaid kohti Pühaskirjas. Kuid Pühakirja väärtus ulatub üle aegade.

Pühakiri sobib ka meie aega.

Pauluse ütlus: Eks teie tea, et teie Jumala tempel olete ja, et Jumala vaim teie sees elab, on nii kõrge mõtte ja tõde, et kõlbab alati inimhinge äratamiseks ja teadlikuks tegemiseks tema pühast väärtusest.

Ta ütleb meile mõndagi, meile tänapäeva inimestele, kellelt ajavaim nõuab terve mõistusega teoinimest.

Kuid ajavaim, see, mis meie ajavaimuks nimetame — paraku see on meie enda vaim. See, meie vaim, ehk nimetatagu seda ajavaimuks, ükskõik, nii või teisiti aeg on olnud alati inimese teha, — see meie vaim, mis meie enestes kanname, avaldub sageli teissugusel kujul, kui et seda võidaks nimetada Jumala vaimuks. Kuski on vastuolu. Vastuolu ajavaimu ja Jumala vaimu vahel. Seetõttu on inimese hing nagu kahepalgeline. Kannaksime nagu suurt lõhet enestes, mingisugust haava, mis on valus, mis toob kannatusi ja tuska meile enestele, kuid paraku ka teistele, ligimestele. Või kes sõandaks eitada, et on nii palju kurja, tigidat ja inetut.

Imetaoliselt tabav ja hingeeluliselt tõeline on üks apostel Pauluse ütlus teisel: Seda hädä, mis ma teha tahan, seda ma ei tee, aga seda kurja, mis ma teha ei taha, seda ma teen. Ei ole millepärast inimeses seesmist ühtlust, kooskõla, harmooniat, vaid aina vastuolud.

Kuid igal normaalsel inimesel on nagu kaasa loodud tarve vabaneda vastuoludest oma hinges. Inimene ihaldab hingerahu, ühtlust ja kooskõla. Tas sünnivad ja purunevad maailmavaated. Inimene tahab alati midagi. Peab leiduma tee, mis ühtlustaks ajavaimu Jumala vaimuga.

Inimene otsib sünteesi.

Aeg nõuab meilt truudust elukutses, ausust ja väärtuslikkust omal alal. Aeg nõuab inimeselt tema elukutselises töös ustavust ja õiglust, talt nõutakse elukutselist täiuslikkust, ja seda nõutakse igalt inimeselt, kes oma tööst peab elatuma ja kes oma tööle tahab elada.

Aga säärane nõudmine ei paranda asja ja püüdmine neid nõudeid võimalust- ja jõudumööda täita ei tekita veel kooskõla meie hinges. Ajavaim ei ühtu Jumala vaimuga. Kuigi inimene on kõigiti püüdlik oma elukutselises töös,

jääb tema hing ometi kahepalgeliseks. Inimene pole kaugeltki tervik. Elukutse, töö ja ametimärk moodustavad temas ühe poole. Teine pool inimeses on aga ta ise, inimene nii, nagu ta elab oma harilikku, isiklikku elu, nagu ta suhtub teistesse inimestesse igalpool ja igal ajal, iseäranis siis, kui ta on vaba tööst.

Kui nimetame mõnda osa ja aega oma isiklikuks eluks, siis eksime väga. Tänapäeva ühiskonnas jääb inimesele vähe omavoliks, sest meie elame külj-külje kõrval oma naabritega. Vahest toimime mõnikord teisiti, mida meie ligimene nimetab õigluseks ning mida meie isegi tunneme ebaõiglasena. Meie ei ole Jumala nagu nagu seda olema peaksime. Meie ei taha tunnistada, et oleme loodud vaimseiks ja eetiliseks isikuiks, kes peaksid omama vastutustunnet, häbitunnet ja eetilist kriteeriumiga oma teo ja sõna juures. Terve mõistuse, pihustunduva teoinimese või elukutse-inimese kõrval peaks hindamisele tulema ka inimene ise.

Inimene peab ka inimesena püüdma täiuslikkuse poole ja mitte ainult elukutselisena, alles siis võib sündida ühtlus meie hinges — kooskõla ajavaimu ja Jumala vaimu vahel. Vabandatakse aga, et inimene on puudulikuks loodud ja oma puudulikkuse pärast ta peab kannatama ja vaevlema nende vastuolude all, mis ta oma hinges tunneb ja läbi elab, oma eksimuste pärast, mille pärast ta kannatab ise ja sageli teisedki.

Mõtlen, et inimese võime täiuslikkuse poole püüdmiseks seisabki selles, et ta võib eksida, aga sealsamas ka kõlblas olla — selles peatubki inimese täiuslikkuse poole püüdmise jõud. Elukutseinimene ja inimene iseeneses peavad mõlemad alluma oma pühadele kohustustele. Siis sünnib kooskõla meis seni ühendamatu vahel, ühtlus ja rahunne hinges, mis meid teeb tugevamaks, kindlamaks ning armastavaks kaasinimeseks, sest armastuses saab Jumala vaim elavaks meie sees.

Meie isiklik elu peab mahtuma nii ühiskonda, et meie pärast ei tekiks vastuolusid.

Üks õpetlane jutustab oma Samoa saare elamusid. Kord mere kaldal jalutades kohtas ta grupi ilusaid tütarlapsi. Ta palus neid laulda mõnd laulu. Kohe kõlas laul, kõik algasid kor-

raga samal häälel ning laul, mis nad laulsid, oli kirjeldamatult ilus.

Ta jalutas edasi, kohtas teisi tütarlapsi ja palus neid laulda sedasama laulu. Tütarlapsed naeratasid ja ütlesid, et nad seda laulda ei või, kuigi nad seda laulu tunnevad ja laulu oskavad. Õpetlane mõistis neid, sest merelained murdu- des vastu kallast ja üksteist süleledes, andsid teise takti ja teised intervallid kui eelpool kal- dal, kus laul sobis sealse merelauluga.

Tütarlaste musikaalne-harmoniline meel ei lubanud laulda laulu, mis oleks kostnud eba- kõlana vetemängus. Ebakõla, vastuolu on inetu kunstis, ta on inetu meie sõnades, mõtetes ja te- gudes. Veel hirmsam, kui meie hing peab kannat- tama selle all.

Tahaksime ihaldada kooskõla Jumala vaimu- ga, et kõik, mis meil oleks ja mis meie teeks, oleks ilus kui laul, mis saaks oma päritolu Ju- malalt ja püüaks ka tema poole tagasi.

Pauluse sõnad pole üteldud üksikutele, vaid tervele kogudusele, õigemini tervele ristikogu- dusele maailmas. Üksikud inimesed on vastuta- vad mitte ainult enda hinge eest, vaid ka terve ühiskonna, rahva ja inimsoo eest.

Meie ei pääse ühiskonnast välja. Oleme pa- ratamatuse ees elades teiste inimeste keskel. Oleme oma rahva liikmed. Meil on siin kohus- tusi, suuri kohustusi. Mitte ainult neid, mida peame täitma oma tööga ja elukutsega, vaid ka oma isikliku, hariliku igapäevse eluga oma kaaskodanikkude keskel. Noored pööravad oma silmad meie poole, kes me end seltskonnaks ni- metame. Nad peavad tagasi vaatama, sest kõik eeskujud saavad olla ikka seljataga, möödunud ja mööduvas generatsioonis. Nad ei vaata mitte esmajoones meie tööd, vaid meie igapäevast isiklikku elu ja selle avaldusi. Noor inimene ei õpi ainult tööd tegema, tema tahab ka õppida elama.

Üksikindiiviidi paratamatu asend maailmas on ühiskond. Praegune aeg arvestab inimest te- ma rahvuse järgi. Enne huvitab rahvus, siis al- les isiklik nimi. Õigust nõuab seisukoht, et rah- vad oma tõuerinevustelt antropoloogiliselt, kee- lelt ja mentaliteedilt on loodudki selleks, on

Keete Ainver.

Eestile

*Maa sinivete piiratud,
maa vahupäiste voode viiratud —*

*mu armas maa,
südamemaa.*

*Rand paene, soine tuultessa,
karm-kaunis kadakane kodumaa,*

*rand põhjassa
mu lemmemaa.*

*Kõik sitkuse me rahvatõu,
kõik visaduse, vapruste ja jõu —*

*sul pühenda
mu kodumaa!*

*Siin elada, siin töötada!
Siin rõõmustada, võidelda!*

*Maa emarind
siin toidab mind.*

*Sest süda tummalt väriseb,
mu hinges palve heliseb:*

*oh, õitse sa,
mu kodumaa!*

Kõigevägevama tahtel saanud oma olemasolu, et nad kollektiivse loomingu põhimõttel loovad kultuuri. Ja rahvas oma poolt aitab kaasa inim- soo üldarengule, see tung on rahvastel loo- musunniline — ikka leiutada, avastada ja edasi jõuda. Terve rahvas oma kogujõuga taotleb üht eesmärki — loova tungi käsul areneda kultuuri- liselt. Ideede kandjad ja suuna näitajad on küll üksikud. Kuid geeniused on ometi eelnevate ge- neratsioonide loova jõu ja vaimse energia väl- japursked, on äkilised vaimse energia kulminat- siooni punktid. Säärane olukord kohustab meid kristlastena ja oma rahva liikmetena igatsema Jumala vaimu järgi.

Seepärast palume Kõigevägevamalt, et ta meid oma lasteks vastu võtaks, meile oma vaimu annaks, meid pühitseks läbi ja läbi, andestaks kõik meie üleastumised ja teadvusse jäädvus- taks igaveseks Pühakirja sõnad: Eks teie ei tea, et teie Jumala tempel olete, ja et Jumala vaim teie sees elab. Aamen.

Anna Haava

On püha mulle mu kodumaa Muld

Ükskõik kui suur või väike
 On minu kodumaa,
 Ja kas ta mull' annab ka kõike,
 Mis ihkan ja igatsen ma —
 Kas mul ka heledaid päevi on siin
 Või millist vaevadeteed ma käin
 Ja oma kodust mu kodumaal ilma ehk jäin —
 Ah, ükskõik:
 On püha mulle
 Mu kodumaa muld!
 Ja kodumaa päiksest
 Joon mina elutuld!
 Ja mis mu vaimus ning hinges elab valguslist,
 Mis töös ja teos saan tuua tululist —
 Toon mina selle mu kodumaa jõust:
 Kuis kodumaa mullast ju olen võetud,
 Mu Jumalast kodumaavaimuga laetud
 Ja kodumaahingega hingestet.
 — Ja kui mu muldne kuju mullaks jälle saab —
 Mu kodumaa külge see peotäis põrmu jääb.
 (Kogust Laulan oma Eesti laulu)

Auvil! Anna Haava.

HARITLASIST,

keda vajab meie rahvas ja maa

Et meil just maa on rahva kandjaks, peame kõik, kes rahvuslikult meelestatud, mõtlema sellele, kuidas arendada maad ja kuidas kasvatada tema vastu lugupidamist ja austust. Selles mõttes on kõikide rahvuslaste soov ja tahtmine, et just maale jääksid paremad ja väärtuslikumad jõud haritlaste hulgast.

Kahjuks tegelikult on meil asi hoopis vastu-pidi: just need, kes enam linnadesse ei pääse, peavad leppima maaga. On päris loomulik, et edukamad üliõpilased juba stuudiumi ajal hakkavad linnades ümber vaatama, et pärast lõpetamist ennast hästi sisse seada. Siin ei ole midagi imestada, sest linna elu, võrreldes maaga, on suurema osa inimeste arvates käegakatsutavalt parem. Ometi suurem osa, nagu öeldud, peab paratamatult jääma maale. Need omas suures enamikus lepivad maaoludega ainult seepärast, et loodavad igal esimesel võimalusel säält pääseda. See lootus võib püsida eluaja, ja meie

linna igatseja on kogu oma elu ära raisanud kusagil maasopis.

Igäuks meist teab, kui edutu on siis töö, kui selles ei leita täit rahuldust. Haritlase enese seisukohalt on otse kurbloolus niisugune vege-teerimine. Ja niisuguseid haritlasi, kes on sattunud vastu tahtmist maale ja iga hinna eest säält ära igatsevad, võime kohata peaaegu igal sam-nul.

Enamasti suhtuvad niisugused inimesed täies-ti osavõtmatult oma ümbruskonna eluavaldus-tesse, nad on täiesti enesesse tõmbunud ja kui-dagi kibestunud. Kogu ümbruskond ja kogu maa oleks nagu süüdi, et meie haritlane ei saa-nud linna kohta.

Kui niisuguseiks rahulolematuiks maaharit-lasiks juhtuvad olema arstid, advokaadid j. m., siis on see veel kuidagi arusaadav ja andestatav. Nende elukutse on enam-vähem ametniku või peaaegu täiesti karjäreisti oma. Kui aga meie ki-

ENÜS Ilmatari juhatus pro I sem. 1935.

bestunud maaeliidi hulka kuuluvad ka õpetajad, kas kooli- või isegi kirikuõpetajad, siis on küll palju enam põhjust pahanduseks ja kurvastuseks.

Meil on põhjust nõuda, et just need oleksid meie peamised rahvakasvatavad. Siin seisab aga raskuspunkt selles, et õpetajaiks praegusel ajal ei hakka mitte üksi see, kes tunneb ennast selleks kutsutud, vaid tihti satutakse ka päris juhuslikult õpetajakutsele, või jälle eelistatakse seepärast seda ametit, et suvevaheaeg on vaba. Loomulikult ei saa säärane kahekordselt kannataja olla rõõmuallikaks ja töölevirgutajaks. Mõtelgem, kui lootusetu on niisugune inimene üldse, kellest ei kiirga välja ühtki rõõmukiirt. Seda halvem on lugu, kui ta juhtub olema mõni maaharilane, kes peaks olema kogu ümbruskonnale eeskujuks, eriti veel noortele.

Inimlikust seisukohast vaadates peaksime kaasa tundma niisugusele haritlasele tema kurtmiste puhul — ja küll leidub siin palju põhjusi kurtmiseks! Rahvuslikust seisukohast vaadates meie ei saa aga leppida sellise haritlasega, eriti veel, kui ta juhtub olema kasvataja. Niisuguse inimese eluhuvivid ei ulatu kaugemale elumõnusust.

Meie aga nõuame, et kõik haritlased, rääki-

mata kasvatajaist, peaksid omama tingimata rahvuslikku ideoloogiat. Muidugi, meile võidakse ju öelda, et ollakse rahvuslane ja näiliselt seda tihti ollakse. Tõelised ja tegelikud rahvuslased on aga need, kes tõsiselt on huvitatud kogu rahva kasvatuses ja tema edust. Niisugused rahvuslased rakendavad kogu oma jõu rahva teenistusse. Niisugused rahvuslased-kasvatavad just tahavad töötada maal, sest maa on alati olnud linnast kindlamaks rahvuse kandjaks. Niisugune tõeline haritud rahvuslane ei allu mugavuse kiusatusele. Ta teab, et tema tunnistus peab teostama ta elus ja tegudes: mitte üksi sõna pole tähtis, tähtis on eeskuju.

Siin on ees lõpmata tööväli ja piiramatud võimalused.

Mugavaile paistab asi karm ja kare, veendunud rahvuslast aga rahuldab see teadmine, et paremad kogu rahva hulgast on temaga.

Kas kellelgi meie hulgast saaks tekkida arvamus, et niisugune tõeliselt rahvuslikult meelestatud haritlane tunneks ennast maal eluvõõrana, üleolevana ja kibestununa.

Tähelepanekud näitavad, et selliselt häälestatud haritlane on kasuks ja rõõmuks ümbruskonnale, sest maa tunneb oma häätegitjat ja on temale tänulik.

A. B.

Helmi Reiman-Peggo

Aino Hypponen

Hilda Ratnik

Anette Mikisö

Amanda Court-Elias

Erna Johanson

mällestab

E. N. U. S. Ilmatar

Märkmeid vabaharidustöö alalt

Vill E. Kask.

Ei ole vist üleliigne märkida, et kultuurilise arengu aluseks on vaimne jõud. Ei saa ka siinjuures unustada, et iga üksiku kodaniku vaimsest tasemest oleneb suurel määral kogu rahva vaimse taseme kõrgus.

Mida rohkem üksikuid arenenud kodanikke, seda kõrgemal seisab kogu rahvas omal kultuurilisel arenemiskäigul.

Samuti ei ole vist ekslik vaade, et rahvaid ei hinnata teiste rahvaste poolt niivõrd rahvaarvu suuruse, tema füüsilise jõu, kuivõrd vaimse tugevuse, sangarlikkuse ja suure ning kõrgeväärtusliku vaimutoodangu järgi. See väide on vist täiel määral maksev meilegi rahva kohta. Meie rahva tunnustamine teiste poolt ei olenenud meie rahva arvust, vaid sellest vaimsest jõust ja tugevusest, mis õhutas sangarlikkusele võitluses vabaduse ja iseseisvuse eest.

Vabadussõda ja selle võit annab põhjust oletada, et meie rahvas peitub seletamatut sisemist tungi vabadusele ja valgusele, tahet tõusta nendes sfääridesse, milles on antud võimalusi kujuneda igal üksikul rahva liikmel täisväärtuslikuks, teadlikuks kodanikuks, õilsate sihtidega haritud ja kasvatatud inimeseks.

Maailmasõda, revolutsioon ja sellele järgnev kriisiaeg avaldas takistavat mõju rahvaste vaimu arengule. Ka meie ei jäänud sellest puutumata. Kuid tahame loota, et on mõõdumas vaimse depressiooni ajajärk koos kõikide nende nähtustega, mis lõhestasid rahva üksmeelt, kõi-

gutasid usku meie eneste saavutustesse ning süvendasid mõtlemist ainult iseenda materiaalse heaolu kasuks. Nagu merel mõõnale järgneb tõus, nii toimub ka rahvaste vaimuelus.

Hävingulised läbielamused, mis ilmnesisid eelpool nimetatud surutisaegade produktina, tohiksid olla määratud lõplikule kaduvusele. Peaks algama rahva vaimu tõusu ajajärk. Püüamegi juba heita pilku tulevikku, kus kogu rahva mõtlemine ja tegutsemine on suunatud omakultuuri edendamisele, kunsti, kirjanduse, teaduse tundmaõppimisele, kultuuriväärtuste loomisele ja nende hindamisele.

Nimetatud idealiseeritud tuleviku loomine aga eeldab igas kodanikus kõigepealt tahet ja püüdu olla tõeliselt kasvatatud ja arenenud kultuurinimene. Eeldame, et meie rahvas peitub tungi teadmiste ja oskuste omandamiseks, tahet oma isiku väärtuse tõstmiseks, kuid kõige selle saavutamise ei ole tihti kerge väga paljudele kodanikkudele. Nagu kõikidel aegadel, nii ka praegu ei võimalda elutingimused kõikidele võrdset hariduse omandamist koolides. Seda arvesse võttes on püütud hoolitseda nende inimeste hariduse ja kasvatuse eest teisel viisil — enesearendamise võimaldamise teel vabaharidustöö kaudu. Organiseeritud vabaharidustöö on levinud meil peamiselt Eesti Haridusliidu algatusel mitmesuguste organisatsioonide kaasabil. On püütud omistada erilist tähelepanu õpiringi liikumisele. See liikumine, mis oma alguse on saanud juba poole saja aasta eest P.-Ameerikas ning sealt hiljem levinud Euroopasse, eriti aga kõrgele arenenud Rootsis ja Soomes, leidis meil pinda mõned aastad tagasi, hoogustudes just viimastel aegadel, kus õpikoosolekuid antakse edasi ka raadios.

Õpiringe, s. o. enesearendamiseks asutatud isetegevuse põhimõttele toimuva väikesi rühmade, kus enesekasvatuse ja arendamine toimub ühise õppimise ja hariva mõttevahetuse abil, on peetud enesearendajate ühistöö parimaks vormiks. Seda kinnitavad ka prof. Knut Kjellberg'i sõnad (E. Kubjas'e raamatus „Õpiringid“ lk. 9 toodud tsitaat), mis kõlavad järgmiselt: „Organiseeritud vabaharidustöö leiab vaevalt mõnd teist moodust, mille abil personaaliteedi kasvatust saadaks edendada nii mõjuvalt kui neist väikesi rühmitusi, milles harrastus ja usalduslik vastastikune läbikäimine pakuvad kõige suuremad võimalused mõtlemis- ja väljendamisvabadusele.“

Kuigi õpinge peetakse parimaks vabaharidustöö vahendiks laiemates rahvahulkades, ei ole sellega mõeldud, et õpingil puuduvad ülesanded kõrgema hariduse omandanud isikute tarvis. Õping, kus teatud aine õppimine ja mõttevahetus sama aine ulatuses tõestub ühiselt üksikisikute rühmitustes, pakub soodsaid võimalusi ka ülikooli õpingute, eksamite sooritamiseks.

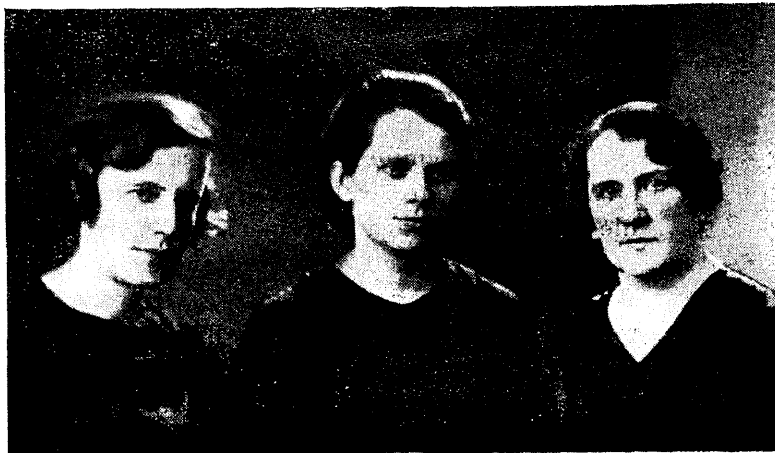
Üliõpilasorganisatsioonides, kus juba praegugi korraldatakse loenguid, referaate, vaidlusõhtuid jne. oma liikmete arendamiseks, võiks enesearendamise töö süstematiseerimise mõttes samuti kutsuda ellu õpinge. Organisatsiooni liikmed jaguneksid vastavalt oma huvidele väikestesse rühmitustesse. Säärased rühmitused tegeleksid mitmesuguste teaduste, nagu õigus-, majandus-, keele- jne. teaduste uurimisega kindla õppekava alusel, mis koostatakse iga õppesooni alguses; järjekindlalt teatud ajavahemikkudega, näiteks paar korda kuus, peetakse paaritunniline õppekoosolek.

Ei ole vist üleliigsed mitmesugused teisi aineid käsitlevad õpingid, nagu kõneoskuse, näitekunsti, laulukunsti, naisorganisatsioonides lastekasvatuse, kodumajanduse, seltskondliku kasvatuse jne. õpingid.

Õpingides töötades omandaksid õpitööst osavõtjad teadmisi koosõppimise teel kergemini ja lõbusamini, kusjuures võidetakse õpitöös esinevad raskused ühiselt. Tihti muutub üksikult omaette töötades õppimine igavaks.

Ühiselt õppides, läbirääkimiste ja vaidluste abil süveneb elevus, areneb kiire mõtlemine ja mõtete väljendamine. Kui tihti lähevad kaduma ilusad ja head mõtted selle tõttu, et ei osata küllalt hästi väljendada. Õpingis, kus isetegevus on esikohal, hariub iga õpingist osavõtta paremini väjenduma ja mõistab selles ka teisi. Nii mõnigi arenemisvõimeline inimene, kel muidu puudub „enese kättevõtmine“, õhutatakse seega produktiivsele tegevusele ja tööle. Inimesed, kelles on suudetud äratada huvi õppetegevuse vastu, hakkavad tihti ise hoiduma kõrvale kahiulikkudest lõbudest. Siinkohal ei tarvitse muidugi mõelda, nagu tuleks loobuda meelelahutustest — mängust, laulust ja muust aja viitest. Meelelahutusele, mis inimese vaimu värskendamiseks vajalik, jäägu aukoht tõsise töö kõrval. Tavaliselt alatakse ja lõpetataksegi õpikoosolekuid laulu või ühismängudega.

Peatunud lühidalt õpingide organiseerimise vajaduse juures, käsitaksin veel teisigi õpingide tegevusega seoses olevaid küsimusi. Ar-

ENÜS Ilmatari Vilistlaskogu juhatus.

vestades aga, et käesolev kirjutis ei ole mõeldud põhjaliku ülevaate andmiseks vabaharidustöö alal, siis jääb rida tarvilikke küsimusi puudutamata. Nendele, kel huvi asja vastu, võiks soovitada vastava kirjandusega tutvumist ja juhul, kui korraldatakse kursusi sel alal, nendest osavõtmist. Kui tunnistame tarvilikuks vaimse ühistöö ja leiame, et selle edendamine on võimaldatud õpingide kaudu, siis püüame õhutada omas ümbruskonnas ja laiemates hulkades õpingide asutamise mõtet, olles ise asja algatajaks. On teada, et inimeste organiseerimine õpitööle pole väga kerge ülesanne, kuid parema tahtmise juures suudetakse leida inimesi, kellel jätkub aega ja kes tunnevad huvi kõrgemate sihtide vastu ning tahavad mõelda elu suurte ja tõeliste põhimõtete üle.

Paljusid noori, eriti naisi, lahkub koolidest suurte lootustega, kuid sageli asjatult tööd ja tegevust otsides satuvad nad meeleäraheitlikku seisukorda just tegevusetuse tõttu. Neid noori tuleks juhtida vabaharidustööle, kus nad kasulikult aega mööda saates, õppides ja ennast arendades omandaksid vaimset jõudu seista vastu eluraskustele.

Nende noorte juhtimine isetegevusele võiks olla tänuväärne ülesandeks ka akadeemilistele kodanikkudele. Eriti tohiks huvitada akadeemilisi naisi vabaharidustöö edendamine naiste kasuks, kes vajavad meie riiklikes huvides oskusi ja teadmisi elukutseliste ülesannete edukamaks täitmiseks nii majandusliikude kui vaimsete väärtuste loomiseks.

Tuleks süüdata tuli, mis valgustaks neid teid, mis viivad kogu rahva vaimsele tugevusele ja kultuurilistele kõrgustele.

E. Kask.

Tänapäeva naise ülesandeid

Naise vabanemine tuhandeaastasteist ahelaist on vahest suurim revolutsioon, mis maailm on üle elanud, mis aga jääb märkamata seepärast, et ta sünnib vaikselt, peaaegu tähele panemata. Eile, täna ja homme erinevad väliselt vähe üksteisest, kui aga võtta veerand või pool sajandit, siis alles näeme, kuidas on muutunud maailm ja kuivõrd on muutunud meie töökspidamised.

Aastasadade kestel on tsiviliseeritud maa-des ühiskondlikke ja perekondlikke ülesandeid jaotatud enam-vähem nii, et raskema osa on kandnud mees, kodusema ja jõutarvituselt kergema — naine. Naine on aegade kestes ikka olnud olenev oma mehest, perekonnast, ent see majanduslikult mehe heaksarvamustest olenemine on takistanud naist esinemast täieväärtusliku isikuna. On ju tänapäevgi küllalt neid, kel lipukirjaks „lapsed, kirik ja köök“ — neist rõhutatakse muidugi naise pühendumist köögile ja lastele, öeldes, et naisel ei tarvitseks tungida tööaladele väljaspool kodu. On ju õige, et suuremaid kutseid naisele on e m a k u t s e ja õil-saim töö naisele kodus. Ent tragile naisele pole küll vist ükski töö nii suur eneseohverdus, et ta ei võiks leida natukestki aega huvi- või kutsetööks.

Piiblis öeldakse küll, et Jumal lõi mehe ja määras ta leiba sööma palehigis, naise tööd ei tuletata piibel meelde. Vaatamata sellele pole naiselegi kunagi osaks saanud veeta oma päevi laiseldes, välja arvatud rikkamaisse kihtidesse kuuluvad naised.

Mida madalam rahva kultuur, seda enam on naine koormatud raskete füüsiliste töödega, mida kõrgem on kultuuriaste, seda kergem on üksikul indiviidil leida tööd, mis vastaks ta iseloomule ja andele. Kuid üks joon on igalpool ühine: naise osaks langevad alati kodused ja tubased tööd perekonnas, olgu see kas omas või võõras, viimases muidugi teenijana.

18. sajandi keskel on iseseisev, vaimselt töötav naine veel harukordne nähtus. Sama sajandi lõpul tuleb aga järsk pööre. Suur prantsuse revolutsioon toob esile nn. naisküsümuse, kus nõu-

takse naistele mitte ainult samu kodanikuõigusi kui meestele, vaid ka õigust töötada kõikidel aladel ja ametites, mis senini olid reserveeritud ainult meestele. Kuid osalt oli see tingitud ka majanduslikest põhjustest. Suurtööstuse arenedes 19. sajandil likvideerub kodune tarbeasjade valmistamine, mille tõttu vabaneb hulk naistööjõudu. Naistöölisi viib töökotta ja vabrikusse, ärisse, büroosse, isegi intelligentseile aladele vististi kõigepealt majanduslik kitsikus, mure igapäevase leiva pärast.

Naise püüded mitmekesistele elukutsetele kutsusid seltskonna tagurlikumas osas esile ägeda vastupanu. Ikka on toonitatud ja toonitatakse veel praegugi, et naise päris ja õige kutse olevat kodune majapidamine ja lastekasvatus. Sealjuures tuleks tähelepanu pöörata nähtusele, et lastekasvatus suudab täita vaevalt paarkümmend aastat naise elust. Sageli aga ilmneb, et lastekasvatus ja abielu pole sugugi tagatiseks majandusliku olukorra kindlustamisel, mehe sissetuleku vähesuse tõttu on naine tihti sunnitud töötama väljaspool kodu ja nii oma tööga aitama meest perekonna eest hoolitsemisel. Sageli juhtub, et haiguse või surma tagajärjel langeb perekonna eest hoolitsemine täies ulatuses naisele. Lõpuks ei saa mainimata jätta, et kõik naised ei saagi abielluda, kuna nende üldarv ületab meeste oma.

Igal inimesel on raske jõuda iseseisvuseni, eriti raske on see aga naisel, kuna talle alati kinnitatakse, et ta oma täiuslikkuse leiab alles mehe ja lapse kaudu.

Naine peaks vähemalt nii palju sõltumatu olema oma mehest, et ta mitte rahalistel põhjustel poleks sunnitud alustama teed ega tööd, mis talle ei meeldi. Pealegi on nüüd tõestatud, et naine väga hästi võib töötada paljudel aladel, kus varem töötas ainult mees, ning kindlasti tõestub veel, et mõnel alal naine paremini töötab kui mees.

Meelsasti nähakse naise koostööd sotsiaalsel alal, hoolekande, kõikisugu korjanduste jne. korraldamisel. Kui mehed midagi kavatsesid ja

Üks üle maailma levinud noorte organisatsioon on omale seadnud kauniks hüüdsõnaks: „Ole valmis“, ja, see kõrge eesmärk silmi ees, asuvad noored vaimustusega kindla kava kohaselt tegevusse. See tegevus koosneb ainult pisiasjadest, mis saadagi näiliselt väga tühised, kuid millede oskus elus osutub mõnikord tähtsamakski, kui mõned kõrged teadused.

Teine, samuti ülemaailmne, eriti naiste liikumine, on omale seadnud eesmärgiks keha, vaimu ja mõistuse arendamise.

Mõlemad need organisatsioonid taotleavad õieti ühte ja sama sihti, nimelt kujundada igakül-

selt harmooniliselt arenenud inimest.

Ainult igakülgsest hästi arenenud naine, kes on võimeline igas olukorras kohanema, igas olukorras ennast ja teisi aitama, on väärtuslik ühiskonna ja riigi kodanik.

Ka „Ilmatari“ liikmeile ei teaks ma lausuda paremat soovi, kui et nemad alati tõsiselt mõtleksid, kuidas end vääriliselt ette valmistada elule ja neile suurtele ülesannetele, mis neid elus ootavad, milleks riik ja rahvas neid kutsuvad. Selleks jõudu ja õnne!

Eleonore Hünerson.

Vil! Eleonore Hünerson.

toime panevad, võivad naised lahkästi kaasa aidata, organiseerida, korraldada jne. — igati vähendada meeste vaeva. Mitte ainult kunstid ei vaja kunstnikke, vaid sageli iga pisem ala vajab huvi ja oskust, samuti ka naiste pärisosa — toiduvalmistamine, käsitöö ning ühes sellega terve kodune majapidamine. Isegi Koidula arvamine on, et mitmed naised töötavad sageli ükskõik millisel kutsealal, kuna aga köögi suhtes puudub neil huvi. Oleks otstarbetu sundida sääraseid naisi „pärisaladele“. Parem võimaldatagu neil töötada aladel, milleks neil on andi ja huvi, et nad võiksid oma teenistusest tasu maksta neile, kes neist paremini teevad neile kuuluvad kodused tööd.

Pöördepunktiks naise kutsetöös osutus maailmasõda, kus mitmesugustel kutsealadel tuli mehi asendada naistega, andes viimastele vasta va hariduse. Siis selguski, et naised saavad hakata suure hulga kutsetega, millistes seni teetsenud ainult mehed. Praegusel ajal, tehes ringvaadet üle maailma, leidub vaevast kutseala, millel mõni naine poleks töötanud. Ainult puu- ja rauatöödest on naised senini vähe osa võtnud, kuid ei puudu nad ka sel alal. Leidub naisi peaaegu kõikidel intelligentseil tööaladel,

leidub naisarste, naisõpetajaid, naisajakirjanikke, naisadvokaate, arhitekte, leidub suurriikides naisi tähtsais riigiameteis, leidub naisi ülikooli õppejõududena.

Üldiselt tuleb ju mees paremini toime töödega, mis nõuavad julgust ja ettevõtlikkust, naine aga töödega, mis nõuavad püsivust ja hoolsust.

Meil Eestis on suurem osa töötavatest naistest ametis füüsilist jõudu nõudvatel aladel. Meie talunaise tüüp, kes peale lastekasvatuse ja majatalituse teeb ära suurema osa talu karjakasvatuses ettetulevatest töödest ja töötab ka veel põllul ning heinamaal mehega kõrvuti, on ehk tundmata suuremais kultuurriikides. Meil jääb nii mõnigi kord mulje, et naised on sattunud meeste tööaladele, mehed naiste tööaladele. Meil teotseb naisarste, -advokaate, -arhitekte, -kooliõpetajaid, -kirikuõpetajaid, -politseinikke jne.

Väga võimalik, et naise kutsetöö hindamine teeb meilgi veel edusamme, kuigi ehk kunagi ei suudeta saavutada olukorda, et naine võiks olla kutsetööl samadel tingimustel kui mees. Seda mitte ainult seepärast, et on vahe mehe ja naise

võimete vahel, vaid et ülesannetega, mis naisele osaks langevad abielunaisena ja emana, tõmbab loodus ise kriipsu läbi mehe ja naise kutsetöö täielise ühtlustamise võimalusist. Mehele jääb kutsetöö võimalus alati, abiellugu ta või mitte, samuti ka enesearendamis-võimalused. Naisel tuleb aga just paremad aastad oma elust pühendada perekonnale. Perekondlikkude kohustuste täitmiseks tuleb tal teinekord pühendada kõik oma aeg ja jõud. Kuid nii mõnigi kord on perekonna ema sunnitud kutsetööd tegema, kuna ainult nii võimaldub perekonna elatamine. Leidub kutseid, mis end hõlpsasti lasevad siduda majapidamise ja lastekasvatusega. Laste kasvataja peab ju küll olema ema, kuid ainult selleks ei saa ka ükski naine täielikult oma tööjõudu pühendada. Mõõduka välistöö juures, olgu see kutsetöö või muu, jääb tal küllaltki aega oma laste arengu üle valvamiseks.

Kutsetöö naisele on tarvilik, sest ilma selleta võib naine langeda raskesse majanduslikku seisukorda. Kutsetöö võimaldab noorele naisele iseseisvust, vanematest ja mehest sõltumatust. Ta annab elule sisu juhul, kui naine jääb valla-liseks. Iseseisev, tõsine töö ei tee veel naist mehelikuks, nagu kutseoskuse puudumine naiselikkusele midagi juurde ei anna. Saksa kirjanik Fischer ütleb oma töös „Weiberbuch“: „Õnnetu olevus, kes on sunnitud ehitama kõik oma tulevikulootused ainult sellele ühele kaardile, s. o. abielule.“ Naise kutsetöö pole tähtis mitte ainult sissetulekute suurendamise mõttes, vaid tal on ka abielu suhtes suur tähtsus. Tõsine vastutusrikas töö on parim abinõu inimese iseloomu distsiplineerimiseks — ja kui palju on vaja viimast abielus!

Kuid õiguste kättevõitmiseks kõigil kutsetöö aladel, üldse naiskõsimuste elluviimisel ja naisele üheõigusluse kättemuretsemiseks mehega ei saa naine hoiduda ka poliitikast. Muidugi ei sobi poliitika igale naisele, see oleks ainult üksikuile. Naiste osa riikide poliitilises elus on alles arenemisel, loodame, et see areneb õigel teel, süvendades aegamööda ja kavakindlalt naiste hulka huvi ja arusaamist poliitikast ning kasvatades neis kohusetunnet võtta osa oma riigielu juhtimisest.

Lõpuks on ju naised mitut tüüpi. Vahest kõige rohkem juba majanduslikest oludest tingituna, koduseid naisi, kes täidavad oma kodused ülesanded majapidamises kõigiti korralikult. Niisugune naine on oma mehele tubli elukaaslane, võib ütelda isegi truu teenija, hea ema jne. On naisi käreдахingelisi, keda sugugi ei huvita kodune majapidamine, vaid väljaspool seda mõni eriline kutse. Ei saa näiteks sugugi inimest keetma, õmblema, või muud sarnast talitust tegema sundida, kui tal selleks puudub huvi. Ja kui naine majanduslikel motiividel on sunnitud tegelema alaga, mis teda ei huvita, milleks peaksime teda tema vabal ajal eemaldama temale huvitavalt alalt?

Ei saaks naisi eemaldada aladelt, milleks neil on annet ja huvi (mitmesugused kunstid, sport jne.), ei tohiks naisi eemaldada kutsetööst, millest oleneb sageli üksiku, tihti perekonna majanduslik heaolu.

Naise töö alahindamine on seotud sageli madala kultuuriastmega. Naise tööhoolduse ja võimete olemasolust pole veel küllalt, et tunnustust leida oma kaaskodanikkude poolt, peab tungivalt nõudma nende tunnustamist.

Mitte niivõrd objektiivse kultuuri loomine pole naise otsekohene ülesanne, kuivõrd just kultuuri toomine isiklikku ellu, oma lähemasse ümbrusse, oma perekonda. Naise altruistlikud kalduvused, huvi individuaalse vastu, tema pedagoogilised kalduvused viivad teda lähedale elule, sellest on tingitud naise huvi kõige vastu, mis on eluline...

Tänapäeva edumeelne naine peab looma oma lähemas ümbruses, oma perekonnas, õhkkonnas, mida üksikute liikmete vastastikusel mõistmises, üksteise täiendamises võib nimetada ühiseks. Seda kõike suudab aga naine, kes ei upu ükskõiksusse ja argipäevsusse, kes endale ikka ja jälle püüab ammutada uusi väärtusi, uusi teadmisi, uusi vabamaid vaateid ja uut vaimset värskust oma kutse- ja haridustööst, millega saame kasulikud olla endale, oma perekonnale, oma rahvale ja riigile.

A. T.

Naise haridusevajadusest

Vana tõde „iga algus on raske“ on maksev ka eesti naisharitlease ideoloogia kujunemisel. Üldse naisel, eesti naisel, haridust omandada pole olnud kerge, ja seda nii maksvate seaduste ja põhimõtete tõttu kui ka majanduslikel motiividel. Alles 1905. a-ga muutub naisel ülikooli pääsemiseks tee avatuks. Seda kitsendatakse küll hiljem, kuid 1916. a. kasustatakse seda õigust eesti naisüliõpilaste poolt juba hoogsalt. Varematal aastatel, vene võimu ajal, oli naistel võimalik oma teadusehuvi rahuldada vaid kõrgematel kursustel (Tartus: Rostovtsevi, Jassinski kursused). Juba tol ajal grupeerusid eesti naisüliõpilased, kuid jäid oma unistustega ikka „vaeslasteks“ — oli neid arvult ju väga vähe. Pealegi tundus naisüliõpilane omas olemises väga ebamäärasena nii võimudele kui ka seltskonnale. Õige palju kuulud seltskonnas siis halvaks panevat arvustust naisüliõpilaste kohta. „Kursistka“ — see oli nagu midagi alandavat. Olles ise tol ajal keskkooli õpilane, tekkis siiski, vaatamata väga eitavale suhtumisele naisüliõpilastesse, kindel soov astuda ülikooli, et saada pisutki osa Alma Materi vaimuvaradest. Naisüliõpilased ei kandnud siis mingit vormiriidetust ega mütsi. Isiklikult ei tundnud üliõpilasi.

Väga palju on kuulnud ütlushi: „tütarlapse koolitamine on asjata“, „ülikool rikub naist“ jne. See on aga absurdne vaade, mis nüüd juba on iganenud. Meie ei hakka muidugi alahindama oma lihtsaid, suurema hariduseta ja kutseta emasid, kes oma suure tahtejõu, sooja hinge ja täieliku eneseohverdamisega on nii paljugi korda saatnud. Ometi ei saa salata, et teadmised ja kõrgem haridus tooks neile emadele nende ülesannete täitmisel mitte ainult abi ja kergendust, vaid nende töö oleks siis palju täiuslikum ja viljakam. Tõsi küll, naine võrreldes mehega on loomult õrnem, teda peetakse „õrnekaks“ pooleks, ometi nõutakse temalt väga palju ja vastutuslikku. Eks ole ta ju oma perekonna esimene ja tähtsaim kasvataja ning oma kodu hing, kust võrsub noorpõlv ja rahvas. Seepärast võiks täie õigusega öelda: naise haridus ja kultuur on rahva kultuur.

Naise saatuses võib esineda sageli olukordi (vallaline, õnnetu abielu, lesk jne.), mis tõendavad, kui väga tarvilik on naisele hariduse, vähemalt kutseharidusegi omamine, mis tagab temale igas olukorras elatumisvõimalusi. Iga naine teeb väga õieti, kui toimib vanasõna järgi: „Igaüks on oma õnne sepp“, sest õnn, mida saavutatakse ise, on kindel ja jääb alati sinu endaga. Kui viia täide omad unistused kestva töö ja tahtega ning rahulduda tulemustega, siis ongi suurel määral tabatud õnne mõiste. Et naine nimetatud vanasõna alusel saavutaks oma õnne, tuleb olla truu oma tõekspidamistele, sammuda sirgejooniliselt püstitatud eesmärkide poole, siis pole karta pettumusi ja õnne saavutamine laiemas ulatuses, vastavalt individuaalsusele, jääb alati võimalikuks.

Perekondades tihti laste tuleviku rajamisel ollakse tütarlaste suhtes ükskõiksem, niihästi nende elukutse kui ka päranduse asjus — nende tulevikku nähakse vaid abieluna. On väga loomulik, et abielu kuulub tütarlapse tulevikku, mispärast aga just tulebki kindlustada tütarlapse olukorda, et ta võiks areneda iseloomu kohaselt iseseisvaks ja sõltumatult määrata oma saatust ja abielu. Tekib ju tütarlapse abitu ja iseseisvusetu olukorra tõttu palju väärnähtusi ja ka palju õnnetuid abielusid. Haridust omav ja iseseisev ning otsustusvõimeline naine teeb kindlasti vähem eksisamme elus ja tagab ka õnnelikuma abielu, kuna ta ei tarvitse luua sund-abielu.

„Tempora mutantur, nos et mutamur in illis“ — tuleb ilmsiks eesti naishariduseski. Pärast revolutsiooni, eriti Eesti iseseisvuse algusest peale, leiab eesti naine progresseeruvalt tunnustust, ja seda oma võimete ning töö tasuna. Nüüd pole imestada, kui väga paljud eesti tütarlapsed asuvad innuga ülikooli õpingutele, et omandada teadmisi ja hiljem asuda oma valitud tulevikutööle. Neile noortele teadusejüngritele annab õppe- ja arenguaastail palju hingelist, vaimset ja ka majanduslikku tuge nende kuuluvus oma akadeemilisse organisatsiooni.

P. Kakk-Prima.

Üliõpilase, eriti naisüliõpilase majanduslik seisukord

Meie üliõpilaste valdav enamus on võrsunud kehvadest oludest. Ning paljud nendestki, kelle kodusid võiks pidada jõukaiks, ei saa endale lubada kuigi lahedat elu õpingute kestel, rääkimata laiutamisest ja pillamisest, mida sageli põhjendamatult heidetakse ette üliõpilastele. On ju tihtipeale ülikooli saadetud veel teisi lapsi perekonnas, kes vajavad samuti majanduslikke kulusid. Sel põhjusel kujuneb olukord vahel selliseks, et noor teadusejünger läkitatakse ta palaval soovil küll Tartu, kuid abistada suudetakse teda seal vaid lühikest aega. Ei puudu muidugi küllaldaselt ka neid, kes ülikooli lõpetamiseni saavad toetust vanemait või sugulastelt. Statistilisil andmeil saavad vanemait toetust 58% mees- ja 77,8% naisüliõpilastest, sugulastelt saavad toetust 8,7% mees- ja 7,9% naisüliõp. Nii tuleb noorel üliõpilasel astuda kibedasse võitlusse olemasolu eest. Ta on sunnitud hankima endale mingi teenistuse, et võimalduks jätkata õpinguid. Ent teenistuse leidmine praegusajal pole kaugeltki nii lihtne. Õnnestub see vaid harukorral ja naistele paraku mitmeti raskemini, sest eelistatakse tavaliselt mehi. Ise teenib 30,2% mees- ja 8,7% naisüliõpilastest. Mõnikord aga ka leitud teenistus ei soodusta õpingute lõpetamist ülikoolis, kas teenistuse iseloomu olles liiga kinnine ja väsitav, või jälle elukoha tõttu, kui teenistuskohat asetseb kaugel ülikoolilinnast ega võimalda üliõpilasele sõita sageli sinna sooritama mõõdapääsmatuid praktilisi töid.

Peamiselt sellega ongi seletatav tohutu suur arv ülikooli õpingute katkestamisi. Nii lahkus 1934. a. ülikoolist 68%, nende seas 58% kursust lõpetamata, seega üle poole üliõpilaste kogusummast ja ainult 10% kursuse lõpetanult.

Kuid pooleli jäänud õpinguid püütakse igal võimalikul juhul jätkata ning lõpetada. Heites pilku statistilistele arvudele, näeme huvitavaid andmeid, nimelt, et ülikooli sisseastujate hulgas pole alati esikohal esmakordselt ülikooli

astujaid, vaid endised õpingu pooleli jättnud üliõpilased. Nii oli 1934. a. ülikooli sisseastujate üldarvust 2349 uusi sisseastujaid 1067, kuna endisi üliõpilasi oli 1282.

Kasustatakse veel teist moodust õpingute jätkamiseks — tehakse laenu. Üliõpilasvõlad jagunevad kolme liiki: 1) võlad rahaasutusilt, 2) eraisikuilt ja 3) võlad mitmesuguste abirahade arvel. Statistilisil andmeil on meesüliõpilastel võlgasid enam kui kolm korda rohkem võlaga õppijaist naisüliõpilasist. Võlgade tegemisel eelistatakse laenu eraisikuilt, sest kahtlemata osutuvad koormavamaiks laenud rahaasutusilt, pealegi on neid viimasel ajal tunduvalt raskem saada. Et õpperaha tasumine on paljudel üliõpilastel ülejõu käiv, siis tullakse neile selles asjus Ülikooli Valitsuse poolt vastu — neid vabastatakse täieliselt või osaliselt õppemaksust ja antakse stipendiume. Ent see võib toimuda alles kolmandal semestril, kuna kahel esimesel semestril tuleb õppemaks tasuda igal juhul. Stipendiumid osutuvad kaheksugusteks: 1) ülikooli määrsummadest määratavad ja 2) erastipendiumid. Ülikooli määrsummadest stipendiumi saaja on ühtlasi vabastatud ka õppemaksust. Üldiselt on õppemaksust vabastatud üliõpilaste arv mõlemast soost enam-vähem tasakaalustatud. Erastipendiumi määramisel aga eelistatakse meesüliõpilasi. Nagu osutavad statistilised andmed, on suur osa erastipendiumidest määratud arsti-, loomarsti- ja põllumajandusteaduskondade üliõpilastele ja neis teaduskondades on meesüliõpilased suhteliselt suure ülekaalus. Stipendiumide määramisel arvestatakse akadeemilise töö tulemuste kõrval muidugi esijoones vaesemast kihist päritolevaid üliõpilasi. Et erastipendiumid ei vabasta õppemaksust, siis just kehvemad üliõpilased näeksid meeleldi stipendiume ülikooli määrsummadest.

Naiste olukord on pärast ülikooli lõpetamistki mitmeti piiratud, mispärast puuduvad ka väljavaated üliõpilaspõlves tehtud võlgade tasu-

miseks. Sest niihästi naisüliõpilasel kui ka ülikooli lõpetanud naisel pole suuri väljavaateid teenistuse leidmiseks. Ning neil naistel, kes peale ülikooli lõpetamist seovad end perekonnaeluga, puudub enamikul üldse võimalus teenimiseks ning seega ka võlgade tasumiseks. Perekonnaelu on küllalt nõudlik, et aheldada naist pidevalt kodu külge.

Kuid vallalistelgi naistel pole kuigi suuri väljavaateid peale ülikooli lõpetamist saada palga suhtes tasuvamatele kohtadele. On küllalt alasid, mis näivad olevat meeste eesõiguseks. Seda teades ning sellega ette arvestades on naised juba üliõpilaspõlves ettevaatlikud võlgade tegemisega.

Ent arenev elu on näidanud, et naised on kõlvulised töötama mitmelgi alal, kuhu kuulust endisel ajal oleks peetud sootu absurdseks. Seepärast peaks igas tööstuses ja asutuses olema naisi palju suuremal määral vastutusrikkamail kohtadel, et näiteks kas või sõja korral leiduks juhtivaile kohtadele meestele praktiliselt vääriskaid asendajaid — järeletulejaid.

Lootkem seepärast, et ei kesta kaua, kui aka-

ENÜS Iimatari coetus pro I sem. 1935. a.

deemilised naised pääsevad oma võimete kohaselt, mitte olenedes soost, niihästi riigiteenistusse kui ka eraettevõtteisse. Akadeemilise naise tööjõud on juba praegu hinnatav, kuid mitte veel küllaldaselt tunnustatud.

Helene Köstner.

Mälestusi murdeuurimismatkalt

Akadeemilises Emakeele Seltsis käib kibe töö. Saadetakse laiali murdeuurijaid. Antakse veel viimseid juhiseid töötamiseks, antakse kätte materjale: sedeleid, küsitluslehti, lisaõnastikke, „Wiedemanne“ jne.

Vahepeal tahavad kõik murdeuurijad vähe kodus puhata ja siis — tööle! Jaanilaupäeval lähen teele. Kaaslane kirjutab, et ootab mind Pärnus. Kohe peale jaanipäeva tahame minna tööle. Sõidan läbi tuledes helkiva jaaniöö Pärnu poole. On südasuvi. Maa õitseb. Õõ sirutab end laiali üle maa nagu millegi ärevas ootuses. Kaksikümneks jaanituld näen sel teel. Näen heledaid rõivaid helkivat läbi hämaruse,

kuulen pillihääli, kilkeid, naeru. Viimane jaanituli oli kõige meelejäävam. Hommikul päikesetõusu ajal nägin läbi vaguniakna kolme meest pikali kustuvate tukkide ääres, tühi viinapudel kõrval.

Pärnust sõitsime omnibusega edasi 30 kilomeetrit, samapalju või veel rohkemgi tuli käia jala. Maastik oli igav. Mõlemal pool teed laiusid heinamaad. Need olid soised heinamaad kidurate kaskede ja karmi rohuga. Kõndisime kaunis aeglaselt, aeg-ajalt puhkasime tee ääres. Kord metsatee ääres istudes möödus meist pikakasuline vanaeit. Teretas nagu kõik vastutulijad. Jäi seisatama „No teil oo viel tükk muad kõmpida,“ sõnas meile. „Kui-

das nii?“ Selgus, et vanaeit oli kindlas arvamises, et läheme siia lähedale lauavabrikusse tööle. Mina oleksin peaaegu jätnud naisele ta arvamise, aga mu kaaslane seletas talle, et me ei lähe lauavabrikusse, et tuleme siia lähedale uurima keelt, murret üles kirjutama. See jutt paistis eidele enam kui kahtlane, nägime kohe, et ta meist enam head ei arvanud. Ainult korra vaatas ta veel umbusaldades meile, tõmbas seelikusaba pihku ja läks kärmesti-kärmesti minema. Head tervistki ei soovinud enam meile.

Meie aga marssisime edasi, rasked seljakotid sedelite ja sõnastikudega koormaks. Viimaks ometi paistis kirikutorn, jõudsimme külla.

Patriotism ja usk

Vii! mag. theol. A. Salk.

Rahvaste ajaloo on olnud lugematuid kordi rahvuslikke ärkamisi, mil rahvas on ärrganud eneseteadvus. Praegune aeg rahvusvahelises suhtumises on jällegi selge ja teadlik rahvuslik eristumisajastu.

On olnud rahvuslikke ärkamisaegu üksikute rahvuste juures, mil isamaatunne on kandnud vaimustatud tegelasi suure hoo ja innuga. Nüüd,

tänapäev, on aga märgata peaaegu iga rahva juures üheaegselt rahvustunde süvendamist poliitilis-pedagoogilises suunas. Riikidele on saanud eesmärgiks kasvatada igast kodanikust teadlikku patriooti. Isegi Venemaa oma internatsionalismiga jääb ikkagi rahvuslikuks, sest et ta ei pääse omapärasusest, olgu see omapärasus siis kommunism või mistahes.

Rahvuslust ja isamaalust on alati ja igalpool püütud arendada noorsoos, kuid see on viimastel aegadel olnud vaiksem ja tagasihoidlikum kui käesoleval ajal. Rahvustunde kasvatamine noorsoo hulgas pole mitte raske, see tunne saab kiiresti elavaks, sest et ta asetseb inimese veres ja olemuses. Mingisugune salaside seob noorpõlve vanemate põlvete rõõmude ja kannatustega. Lahingu võitmisest, mis olnud sajan-dite eest, vaimustub iga noorpõlv tuliselt. Iga kaotuse puhul, millest nad loevad või kuulevad, tekib neis tusk, kättemaksumu, viha jne. Isegi mõnd pisarat ei häbeneta sel puhul. Vere salasideme tõttu, mis seob esivanemaid järgnevate generatsioonidega, elustuvad muistsed rõõmud ja mured. Rahvad ei päranda ainult majanduslikku- ja kultuurivara oma järeletulijatele, vaid nad pärandavad ka elamusi — rõõmud ja

Kõik küla talud olid ehitatud tee äärde ritta. Laudad ja elumajad olid ühe katuse all. Küsisime ühest talust süüa, aga meid juhatati Vendi tallu. See oli kõige ilusam talu. Elumaja oli eraldi ehitatud. Elumaja ees aed lillepeenarde, õunapuude ja marjapõõsastega. Ühelgi talul peale selle talu polnud külas õunaaeda. Seni kui meile õhtusööki muretseti, küsis ja päris meilt vana paks proua nii palju, et väsisime. Ta tahtis teada, kes oleme, kust tuleme, mis teeme, kust pärit, kes vanemad jne. Kõhnavõitu vanapreili talitas aga sealsamas hääletult.

Väsisime vanaprouale seletamast ja ütlesime, et läheme ümb-

rust vaatama. Meid juhatati surnuaiale. See oli liivakungas madalate ja jändrikkude mändidega, ümber lagunenud ja rohtunud kiviaed. Ainult ühel haual nägime mõne lille, muidu olid kõik kalmud rohtunud, kadakased ja raudsed ristid päetsis. Kiriku ümber oli saksa matusepaik. See oli samuti rohtunud, aga siin kasvasid toredad kõrged ja vanad puud. Tahtmata meenus kodukihelkonna kalmistu hästikorraldatud kalmudega, lilledega, mälestusmärkidega.

Järgmisel hommikul sai mu kaaslane postiautoga edasi sõita temale määratud kihelkonda ja mina alustasin tööd. Otsisin kohast keele-

objekti. Küllastasin külas mitmeid eitesid. Lõpuks hakkasin töötama ühe Mari-nimelise vanainimesega, kes elas külast kaugemal väikeses kahetoalises saunahütis. Ta ei osanud lugeda ega kirjutada, aga ta oli elutark ja arukas. Ta ei olnud kordagi saanud kodukülast kaugemale, ei olnud käinud linnas ega näinud raudteed. Vanamees küll oli käinud linnas. Kummalgi neist ei olnud ettekujutust koolitüüpidest. Kui ma ütlesin neile, et käin ülikoolis, siis nad ei taibanud sellest midagi. Aga kui ma ütlesin, et olen Tartus koolis, siis nad muutusid elavaiks: „Siis te olete küll suures koolis, Tartus need kõige suuremad koolid olevat.“

mured elatakse tulevaste põlvete hinges veel kord läbi. Oma rahva ajalugu elatakse läbi, võõraste rahvaste ajalugu õpitakse läbi, austades sealt üksikuid isikuid või terve rahva kangelaslikkust, või vastandjuhul suhtudes neisse halvakspanevalt. Vaimustatakse küll ka võõraste kangelaslikkusest, ometi on suur vahe vaimustusel, mis põlvneb oma ja vaimustusel, mille põhjustab võõras kangelaslikkus. Võõra kangelaslikkuse austamisel puudub vääriline uhkuse- ja õnnetunne.

Rahvuslikkuse, isamaalisuse arendamine ja kasvatamine ähvardab tänapäev kujuneda mõnede rahvaste juures teiste hävitamise eeltöök. Rahvuslikkusest on moonutatud teiste rahvaste vihkamine ja vaen nende vastu, isamaalisest tunde-dest — teiste orjastamistung. Säärane rahvustunde vägivaldne kireks paisutamine on hädaohtlik naaberrahvastele. Niisugust hädaohtu on võimalik vältida mitte ainult relvajõuga, vaid siin peab rahval vastupanujõuks olema ka tugev ja kindel eneseteadvus.

Kuid mitte ainult kallaletungi kartusest ei kasvata riigid oma rahvast teadlikke kodanikke. Rahvustunde kasvatamine ja elustamine rahva, eriti aga noorsoo keskel omab palju suurema tähtsuse. See on rahva olemasolu aluse kindlustamine. Enesest lugupidamise arendamine on rahvusliku uhkuse ja õnnetunde alus.

Patriotism on rahva kultuuriarengu eeltingimuseks. Loov inimene vajab emakeelt, et väljenduda, ning rahvast ja kodumaad, kellele pakuda oma tööd. Patriootilised tunded loova töö juures on nagu ema armastus sündiva lapse vastu, mis kihutab loovat isikut taga, ohverduma kellegi ja millegi heaks. Rahvas aga elab üksikutelt isikutelt saadud ideed tegelikkuseks, tarvitab neid, annab neile praktilise väärtuse ühes rahvusliku originaalsusega.

Idee „rahu maa peal“ ei saa enne lihaks, s. o. teoks, kui rahvuslikkus ja isamaalisus on inimesoole puhtad, õilsad ja vastastikku tunnustavad väärtused.

Üksiku kui ka rahva patriotism peab olema seoses kõlblate tunnetega, teisiti ei saa inimene olla patrioot, muidu on ta rahva vaenlane, hävitaja ja üldise heaolu rikkuja.

Patrioot on aus inimene ja ustav riigikodanik. Ebaaus ja ustavuseta inimene on kahjulik. Patrioot peab olema kõlblas isik. Kõlbluse hinnangud ja normid on ajaloo kestel olnud väga mitmesugused ja muutuvad. Kõlblus on olnud ikka ajakohane ehk relatiivne. Uus aeg, või uus põlv loob uued seadused ja uued normid. Säärasest olukorrast on kujunenud ajaloos rahvaste omavahelised suhtumised, samuti ka üksiku rahva igapäevane moraal.

On salgamatu, et rahva kõlblus on tema tuge-

Vanamees arvas minu tuleviku kohta, et kui ma kassapreilikks saaksin, siis ma oleksin küll õnnega koos. Tema olevat linnas kassapreilid näinud, see olevat hirmus hea amet: muud kui istu ja võta raha vastu. Mõnikord tegi Mari mu uudishimulikuks sellega, et ta ei tarvitanud sõnu õiges tähenduses. Kord ta ütles, et nende lähedal elanud paari aasta eest üks suur kirjanik. Ma tahtsin väga teada, kes see oli, aga Mari ei teadnud nime. „Vahest te teate, mis ta on kirjutanud?“ küsisin ma. „Ta kirjutas palke ja puid üles. Muud kui kirjutas, muud ametit põlndki. Sii oo jälle ia amet.“ Selgus, et see ei olnudki kirjanik, vaid metsapraaker, kes elas paari aasta eest siin külas, kui lõigati läheduses metsa.

Me saime Mariga häiks sõbruks. Ta ei tahtnud mingit tasu, isegi kingitusi ei tahtnud ta mult kuidagi vastu võtta. Vastukingiks andis ta mulle paari omakoetud sõrmkindaid. Lahkumiseks keetis ta mulle kohvi. See oli umbes kange tee värvi ja imeliku maitsega. Ma jõin seda terve suure kruusitäie, mis Mari mulle tõi. Teisest kruusitäiest küll Mari kurvastuseks loobusin. Kohvi oli keedetud minu auks, erakordseks. Nemad ei joonud kohvi. Piim ja silk olid nende tähtsamad toiduained.

Rändasin edasi. Küsitlesin kohanimedid ja peatusin mõnes kohas, kus leidus sobiv keeleobjekt. Heinatöö oli käsil ja sellepärast olid talud enamasti tühjad.

Inimesed olid heinamaal.

Ühes talus teritas suure musta habemega mees vikatit ja hakkas mind kõige koledamate sõnadega vanduma. Mina olevat linnavander, kes ei viitsivat tööd teha jne. Ühes talus seisis paks ja lühike perenaine taluõuel, mis asetses väikesel künkal ja näitas käega: „See on Risti- niit, see me oma metsatükike, siin me oma põllukesed. Ma tean küll, miks te teada tahate. Te tahate maksu juurde panna.“

Mõned talud olid rikkad. Ühes oli isegi kaks klaverit. Aga oli vaeseid, musti, tuulutamata tubasid, kus õhk tahtis lämmatada. Oli talusid, kus palvetati ühiselt kolm korda päevas, aga oli ka talusid, kus elasid üle valla kuulsad kaklejad.

Ei leidnud paremat objekti kui Mari ja läksin tagasi tema juurde.

vuse ja olemasolu alus. Seda tõendab ajalugu nii mitmete rahvaste juures. Rahva kõlbluse langus on riigi langus.

Siin kohustab meid, igat vastutajat inimest, patriootiline tunne leidma elu norme, mis on vähem muutuvad, mis oleksid püsivamad ja täiuslikumad. Inimese hing ümber eksides ja otsides igatseb absoluutset, kuid rahuldub sageli puudulikuga, unustades proovimata ja hindamata oma tõde, mitte teades, et tõel on oma kriteerium juba sees. Praegune kõrge kultuuriajastu peaks lakkamatult pidama meeles, et ühiselu normide loomine olgu suunatud absoluutsuse poole. Mitte tõde ja õigus, vaid a b s o l u u t n e tõde ja õigus suudab lahendada tänapäeva elulisi probleeme. Otsingud kõlblate väärtuste järele suunatagu A b s o l u u d i enese sihis. Siin astume juba usuliste väärtuste piirkonda, kus inimvaim aukartuses kõige püha ja tõelise ees taotleb oma soove ja eesmärgi, mää-

rates oma tegusid Kõigevägevama kõikteadlikkuse ees, ning parandades oma eksimusi mitte teiste eest varjamise ja salgamise põhimõttel, vaid Kõigevägevama, Jumala enese armu ja andestamise usus. Inimese usulised tunded on inimese sõltumuspunkt Jumalaga. Siin on inimese püha paik, kus säiluvad tema õilsad ja kõlblised jõud ning väärtused. See inimhinge osa on ka terve rahva kõlbla tugevuse tsentrum. Mitte rahva püüdmine tõe ja õiguse, vaid absoluutse tõe ja õiguse poole on tema saatuse määraja.

Seisukoht, et iga patrioot peab olema reliigioosne inimene, on arusaadav, kui usulistest tunnetest ammutatakse kõlblat jõudu igapäevseks eluks. Usulised tunded, sõltumuspunkt inimvaimu ja Jumala vaimu vahel on normeeringad tegurid tema elus. Seega patriotism ja usk kuuluvad ühte tegelikult elus ning peaksid kuuluma ühte täiel määral iga rahva kultuurelus.

Amanda Salk.

Elasin jälle Vendi talus. Magasin rõdul. Ööd olid soojad, hauduvad, udused. Taamal magas meri. Nagu suur määratu loom oli ta end heitnud kividele.

Laupäevaõhtutel, kui väikese kiriku tornist kuuldusid puhtad kellalöögid, kui külarahvas heledais rõivais, vikatid ja rehad õlul, tulid niidult koju, kui valmis rukis helkis loojuva päikese paistel, kui meri sinetas ja kiirgas, siis tundsin, et tahan jäädagi siia, selle liitsa rahva hulka. Linnad on kaugel ja kõik, mis sellega ühenduses tundub tühine ja väiklane siin soojust ja elu hõõguva maa lähedal. Kõik on siin suursugune ja ülev. Tunned end nii lähedal loodusele, tuksuvale maale ja hingavale merele, tunned, et oled nagu osa sellest ja tahad siia kaduda täielikult, tahad oma näo vajutada emakese maa rinnale ja tunda ta hingust. Tahad elada nagu lind, loom ja puu.

Kuid siingi on valu ja peidetud ahastust. Tihti näen apteekriprouat kärmesti-kärmesti tõttavat Vendi talust mööda. Ta kuju on nii habras ja tütarlapselik. Ta on alati lõbus ja naerab. Aga kogu küla teab, et ta mees joob, peksab ja piinab naist.

Kuskil külast kaugemal elab arstiproua südamevalus viimaseid tiisikushaige elupäevi. Arsti elumajas aga askeldab perenaisena endine proua sõbranna, keda see kõigest hingest usaldas.

Kuumadel öödel istub vanapreili mu voodiäärel. Ta harutab kortsunud sõrmil elu viimaseid niite. Ta ohkab ja usaldab mulle oma hinge: „Oleksin tahtnud, et mul oleks olnud laps. Mehest ma ei mõtlegi.“ Ta hääl väriseb. Ümber aga haljendab suviöö. Lind laulab ja meri loksub tasa.

Noor peretütar kutsub mind peole. Näidend jääb ära, ei ole kuulajaid. Aga tantsuks oli seltsimaja

täis rahvast. Kõigil neiudel on lakkkingad ja heledad suvekleidid. Neiud istuvad saalis reas ja noormehed tulevad siis kui muusika hakkab mängima, teevad knikse ja kummardusi ja viivad neiud tantsima. Panen tähele, et kõik poisid tantsivad ikka ühe ja sama neiuaga. Ei tohigi võtta keegi teise neiu tantsima, seletab mulle peretütar, siis on kohe tüli. Kui keegi on juba ühe neiuaga kaks-kolm korda tantsinud, siis on ta tema neiu, ja keegi ei tohi temaga enam tantsida ega juttu ajada.

Peretütar usaldab mulle, et siin külas on kõige lõbusam ja ilusam elada, sest siin on palju noori. Ta ei taha kunagi siit lahkuda.

Poolteise kuuga lõpetan oma töö. Kõrgelt mäerinnakult viimast korda tagasi vaadates näivad külamajad väiksed kui karbid ja inimesed on kui putukad.

K. AINVER.

L. Koidula Lilli Suburgi arvustustules

Lilli Suburgi ja Lydia Koidula — nende kahe ärkamisaja silmapaistvama naiskuju vahetusele on nii mõnigi kord olnud probleemiks meie kirjandusloolastele. Võib olla, see vahetuse poleks kunagi saanudki probleemiks, kui seda ei oleks põhjustanud üks Suburgi loomingut mahategev arvustus: „Naesterahva-kujud Eesti kirjanduses“ („Linda“, 1903). Selle autoriks oli Suburgi kaasmaalane samuti Väandra mees Anton Jürgenstein. Nimetatud kirjutises vaatleb Jürgenstein eesti kirjanduses esinenud naiskujusid, nende hulgas ka Koidula ja Suburgi omi. Koidula naiskujude kohta leiab arvustaja ainult ülistavaid sõnu: Ojamöldri minijas, Annas, näeb ta alandliku, tööka, truud, ennastalgava, ohverdava naise; „Säärase mulgi“ Maie kujus — virga ja tööka, hinge ja ihu poolt õrna, ilusa, puhta, karske „tedretütre“ kuju. Koidula loomingu iseloomustuse lõpuks väidab Jürgenstein: „Kui veel laulu „Ema süda“ meelde tuleb, mis naesterahvast kaunima kuju annab, kui mõni suur raamat, siis võime ütelda, et naesterahvas Koidula Eesti naesterahvale suremata mälestusesambad on ülesse seadinud, mida lugedes süda tahtmata soojeneb. See on lugu meie luust!“ Laulik-neitsi oreool oli ikka veel liiga pimestav, et arvustaja oleks suutnud sellest pääseda ja kainema pilguga Koidula loomingu väärtusi eristada. Kuigi Jürgenstein pole võimeline seda tegema Koidula puhul, näikse talle ometi erilist lõbu pakkuvat tuuseldada omavalla närvilise naisõigustlase või „ilmakorraparandaja“, nagu ta Suburgi nimetab, naiskujusid. Tänapäev me nõustume enam-vähem Jürgensteini väidetega, kuigi asetatuna kõrvuti Koidula omadega, tundub Jürg-i teguviis ühest äär-

musest teise kalduvusena. Aga mis on siis arvustajal ütlemist Suburgi naiskujude kohta? Ta heidab ette, et Suburgi naised aina pidutsevat sakste eeskujul. Kuigi rahvustundele ärganud, jäävad nad oma pidutsemistega

da. Suburg ootab kärsitult kirjutise ilmumist kuni kannatus katkeb. Ta kirjutab siis „Linda“ toimetusse, et käsikiri talle tagasi saadetaks. Ent käsikiri jääb saamata. Talle teatatakse, et ta võiks ehk oma käsikirja

ENÜS Ilmatari Tallinna koondis.

nagu õhku rippuma; neis pole midagi positiiv-eestilist. Nad oskavad aina valada pisaraid, ärritada ja lavastada sentimentaalseid stseene. Kõik elavad nagu pühapäeval, on ülitundlikud, „vesiseid ja hüsteerilisi“ etendusid on villand. „Kõik nende elu on ikka üks oh ja ah, muutamine, kaisutamine, nutmine, ümberhakkamine ja südame vastu pigistamine“ — nii taunib päris õigustatult Jürgenstein.

See arvustus oli õli tulle valamine. Juba oma loomult tundlik, kergesti haavuv, auahne ja närviline Suburg haaras kohe sulle enesekaitseks. Ta saadab pika vastuväite Jürg-i arvustusele „Linda“ toimetusse avaldamiseks. Aga küllap on see kirjutis liiga isiklik, terav ja sapine, et „Linda“ sõandaks seda avalda-

anda EÜS-le, sest see võivat ehk hiljem huvi pakkuda ajaloolastele. Suburg ägestub. Pommitab korduvalt kirjadega ja kaartidega V. Reimani, pöördub Jaan Tõnissoni poole, et need ometi oleks talle abiks käsikirja tagasi saamiseks. Midagi ei aita. Käsikiri jääb kadunuks. Sellisest talitusviisist Suburg satub aina hoogu. Ta võtab nüüd kätte ja koostab säilinud mustandi põhjal uue ning saadab selle 2. II 1904 EÜS-le, lootes sealtpoolt mingit võimalust käsikirja avaldamiseks. Mustandi aga saadab ta M. Kampmannile, et see võiks ehk viimasele kuidagi olla kasulik ta kirjanduslikus uurimistöös. Mõlemad käsikirjad hoitakse praegu alal Eesti Kultuuriloolise arhiivis. Neist kannab EÜS-le saadetud käsik. pealkirja: „Üks osa

vaimu-liikumisest Eesti ärkamise ajal“, mustandi pealkirjana figureerib Jürgensteini arvustuse pealkiri.

See, mis Jürgensteini arvustuses Suburgi kõige enam pahan-dab, on asjaolu, et arvustaja on julgenud puudutada autori sak-sikut kasvatust, mille läbi ta ole-vat võõrdunud oma rahvuse, keele ja sugurahva armastusest ja mistõttu tema naiskujudes polevat jälgegi tõelisest eesti nai-sest. See oli muidugi liig. Su-burgile, kes eneses nägi eesti naise päästjat saksluse mõju alt. Et end päästa hirmsast laimust, ei leia ta muud teed, kui kõrvu-tada nii enese kui ka Koidula elulugusid niipalju, kui seda on vaja ühe inimese tegevuse ja ole-muse mõistmiseks. Sest inime-ne on alati „oma aja ja olekute produkt“ — väidab Suburg mit-mel puhul, tunnustades seega aja-järgu positivistlik-materialistlik-ku mõttesuunda. Ja nii algabki Suburg paljastama Koidula pere-konnalugu, ladudes paberile kõik, mis on lapsena Väandras kuuldud ta vanemaist ja hiljem ta'st end-ast ning lähedaist omakseist. Kogu kirjutist läbib tahtlik Jann-senite perekonnas ilmnevate var-jukülgede esiletoomine ja igal võimalikul juhul enese ja oma perekonna vooruste allakriipsu-tamine. Kuigi nendes süüdistus-tes võib olla palju tõtt, mõjub Suburgi suhtumine ometi opo-sitsiooni-tekitavalt, tunned selle taga liiga ilmselt kadeduse kura-dikesi hüplevat.

Kuid meid huvitabki vahest rohkem see, kuidas suhtus Su-burg Koidula kirjanduslikku loo-mingusse, milline oli tema arva-mine. Ja siin juba peab tõe-le au andes tunnistama, et Suburg oskas, ehk õigem öelda, julges seda hinnata teisiti, kui senised Koidula pimesi austajad. Ta tuli ja ütles lausa välja, et Jann-senid: „Isa ja tütar olivad mõle-mad osavad ümbervalajad, ja juurdelisada, kust ühe või teise kirjatöö aine, eeskujuga, ehk terve materjal võetud oli, seda ei ar-

vanud Jannsenid sel ajal tarvili-kuks... Nii täitis isa Jannsen oma „Sannumitoojat“ suurelt osalt saksa „Spinnstuben“ juttu-dega, nii võttis tütar Lydia oma materjali „Oht. Kõn.“ jaoks sak-sa kirjandusest.“

Pikemalt peatub Suburg Koi-dula „Ojamöldri“ juures väites, et selle eestiliseks kiitmisel on Jürgensteini „täitsa kraavi kuk-kunud“. „Ma ei saa aru, kuidas selle jutu eluolusid tolle-aegsete Eesti oludega ühte sea-dida võidakse... Kõik puhtad tolle-aegsed Saksamaa olekud, mis sääl kirjeldatud on. Ka saksa talupoja seisuse, küla elanikkude loomuse laadid on neil jutu tege-lastel... Ja kas on kõik need sinna kuhjatud „vanad sõnad“ tõesti kõik Eesti rahva omad?“

Ja Suburg esitab sest jutust momente, mis tema arvates mi-dagi ei kõnele teose algupära-suse kasuks. Isegi „Säärase mulgi“ algupärasuse kohta aval-dab Suburg kahtlust. Samuti on tal teada mitmed saksa algupä-raga Koidula luuletised, nagu „Meil aia äärne tänavas“, „Arm, oota ja kannata“, ka tundub talle kahtlasena „Ema süda“ algupä-rasus. Suburg avaldab tõsist ka-hetsust, et Jannsenid niiviisi on talitanud. „Igalet võerast keelest võetud jutukesele antakse nüüd ka meil Eestis juba „komentar“ (seletus, juhatus) ligi, selle elu-lugu, kes teda kirjutanud, seleta-takse missuguses vaimu „stadiu-mis“ (seisukorral), missuguste eluolekute mõju all ta seda tei-nud, mikspärast peab siis Eesti esimene luuletajanna veel vale varju alla jääma?“

Naisõiguslane, pedagoog, teo-inimene — see oli Suburg. Aja-järgu uus realistlik-materialistlik mõtlemisviis oli jälgi jätnud ta maailmavaatesse ja tõekspidamis-tesse. Luule — seega ühes Koi-dula, see oli minevik, tegu — see oli Suburgi tänapäev. „Tegu on enam väärt kui luule... Ka üheainsama lapse hinge peast-mine peksu masinate alt maksab Taeva Taadi ees vististi enam,

kui lauliku terve luuletuste kogu“, nii kirjutab Suburg V. Reiman-nile (24. 9. 1903).

Seepärast on ka arusaadav Su-burgi seisukohalt järgmine Koi-dula arvustus:

„Kui palju tõelikka kasusid on Koidula luuletused, või prosa kir-jad — juttudes oma seisukohalt nimelt oma Eesti suguõdedele toonud? — Kas mõne elukorra parandamise või vaimuhariduse edendamise teel? — Isegi ta luu-letused olivad kaua üleüldiselt omas täies kogus vähetuntud... Kus on nüüd see täielik kasu, mida Koidula oma seisukohalt, nimelt oma suguõdedele on toonud? On ta neid ühestki orjaik-kest, alandusest, kohmetusest eluolekute arendamises, rumalu-sest välja upitada, edasi nihutada katsunud? On ta neile kusagil oma väikest sõrmegi pakkunud, et neid vähegi oma järele ülesse poole upitada? — Tema luuletu-sed on ainult silmapilkset mee-leliigutust, lõbu sünnitajad, mitte vägeva võimalised küllalt, et nad inimeses päris uue isiku luua võiksid, kes vastupanemata sunnil tegevusele peaks astuma.—Mis on tema kir-janduse naesterahva kujud? — Mehe orjajad, meeste olemuste sisse ära upuvad isikud, harima-ta talutüdrukud ja naised — ... Suuremat kasu oma rahvale oleks Koidula saata võinud, kui ta mitte mehele, vaid ühele mehele, kes ta luuleannigi luku taha pani, poleks läinud, vaid kui ta parem vah-vama mehelega Tartus kas ühe tööliste „veikselaste hoiu ko-ha“ asutanud oleks, võigi mõnele teisele Eesti naesterahva, oma su-guõdede, hariduse kohale põhja pannud...“

Ei küündinud see pedagoog-naisõiguslane kaasa tundma ja mõistma Koidulat ta üürikesel, kuid seda intensiivsemal põlemi-sel. Liiga vähe oli Suburgis kir-janikku, liiga palju õpetajat ja kaalutlevat mõistust, mis tõmbas piirid, kust üle astuda enam pol-nud suuteline.

ALLY VODJA.

Sügis*Tuul armutult lehti piitsutab...**Kui oleks sügis —**Voogavail nurmil viljapäid vintsutab,
just kui sügis.**Rusked viljapääd kiiguvad**hilissuve tuules,**rütmis majesteetlikus liiguvad**külmas suvituules.**Tundub abitust, kurbust**Õõtsuvas kõrremeres.**Sünge taevas üha lummutab nukrust —
kajastub kõrremeres.**Tuul armutult lehti piitsutab,**vist ongi sügis? —**Valevaid hakke vihaselt vintsutab.**On tõesti sügis.***Hilisõötund***Hilisõötund.**Kohevat lund**külvab taevataat,**sabistab vastu valgustet klaasi.**Pole silmas und**kolmel ööl, eksamisund**on vali vaesel tudengil.**Iga moment manab esile professoreid
lõpmata formaalseid.**Teadmisi „geniaalseid“**neil ette laod,**ent rahul nad pole iial.**Üks imelik tõug...**— Väsinult vajub lõug**sirutet käele ning**pingutetaju värskendab lühike puhkus.*

Kui nüüd Suburg lehekülgede kaupa omas kirjutises on sõelunud Koidulat, kui ta temalt on kiskunud igasuguse paistuse ja näidanud ta „tõelist olemust“, siis äkki ta heldib. On nagu oleks keegi valanud välja enesest kogu oma hingelise kibeduse, kõik pakitsused ja saanud korraga kõikemõistvalt leplikuks. Suburg, kes äsja oli kibedasti ametis Koidula „tõelise olemuse paljastamisega“, nagu kohkub oma sõnadest, on nagu tunneks ta piinlikkust, kui ta hoiatab meid järgmiste sõnadega:

„Siin kohal tunnistan aga kindla sõnaga, et kellegil õigust ei ole, Koidula olemuse ja tegude üle kohut mõista... Lydia Jannseni, minu kooliõe vanemate perekondlikud eluvõitlused ja kitsikused, mille all ka tema nii väga palju pidi kannatama, on mul põhjani tutavad, nii kui ka ta valurikas abielu lõpp — sellepärast täidab soe kaastundmus ta isikuga mu

südan. Mul on ta olemusega ainult sellepärast tegemist, et ju ta vaimusünnituse sellest lahutada ei või. Nüüd jätame teda aga rahule, sooviga, et: ta laulud ja jutud, olgu nad võetud kust tahte, ikka edasi Eesti südameid kaunidele tundmustele isamaa ja rahva vastu, õrnadele armsamatele häälitsemistele soojemates eluolekutes ärataksid.“

Nagu nägime, oli A. Jürgensteini arvustusel päris kaugeleulatuvad tagajärjed. Suburgi vastuvaidlus jäi küll oma liiga terava tooni tõttu trükis avaldamata, kuid ometi on ta, kui mitte teiste, siis esialgu vähemalt M. Kampmanni tähelepanu aidanud juhtida Jannsenite talitusviisile eesti rahvale kirjanduse soetamisel. Suburgi informatsioon Koidulast aga kandus hiljemini meie kirjandusarvustustesse ja Jannseni perekonliikmeil on kuni käesoleva ajani küllalt olnud tegemist selletagasitõrjumisega. Olgugi et Su-

burgi haavunud eneseteadvus ei lubanud tal suhtuda Koidulasse täiesti objektiivselt, jääb ometi temale teene, et ta esimesena juhtis tähelepanu Koidula tööde võõrapärasusele.

L. Tohver, mag. phil.

OSKAR
KIPPASTO
MÜÜDUD JA
PARANDATUD
KELLAD
ON TÄPSED!
TARTUS, RIIA 2 - TEL. 41-50

Meeleolu inimese tegutsemise mõjustajana

Meie meeleolul on selle kohta, mis meie ette võtame, suurem tähtsus kui ühelgi muul väärtusel. Igapäevasest elust teame, et „hää tujuga“, hääs ja lootusrikkas meeleolus võime enam korda saata, kui igapäevasest või halvas meeleolus. Ütel-dakse isegi, et ei töökusel ega intelligentsil, ei mõistuse teravusel ega hoolsusel ei ole seda väärtust kui meeleolul.

See nähtus pole mitte juhuslik, vaid allub kindlale seadusele.

Iga inimese mõtted, ta vaimne jõud, on samasuguse olulise tähtsusega ettevõtte kordaminekuks, kui tahe ja korraldus ise. Neid mõtteid pole küll näha, nad on aga niisama tegelikud kui asjad. Et nad alluvad meie tahtele, võime neid kasustada selleks, et ennast muuta terveks, tugevaks ja ilusaks ning näida teistelegi armastusväärseina. Loomulikult võime sama jõu abil alateadlikult muutuda haigeks, nõrgaks, inetuks ja eemaletõukavaks. Sel ajal, kui kipume hädaldama, kui pühitseme halva tuju orgiaid, kui ennast kahetseme, kui oleme täiesti lootusetus meeleolus, või, kui oleme lihtsalt ärritatud — igal juhul meie mürgistame oma verd, rikume oma näovärvi ja näojooni, sest nägematus laboratooriumis tekib üks mürgine mõte, mis looduseeaduse põhjal koondab kõik mürgised mõtted meie ümber. Tuleb märkida, et meie mõtted on kontaktis kogu maailma vastavate mõtetega.

Selle põhjal suureneb ja süveneb meie mõtte- ja vaimujõud.

Kui andume nüüd lootusetult ärritatud meeleolule, siis arendame endas mürgiseid mõtteid ja avame sissepääsu ka terve ümbruskonna ärritatud ja lootusetuile meeleoludele. Õnneks aga meie mõtted alluvad meie tahtele ja seepärast, tundes mõtete jõu tähtsust, meie peame koguma oma ümber niisuguseid jõude, mis võivad meid abistada.

Et meie mõtetel oleks aga kindlaid tagajärgi, peame ise olema kindlad selles, mida tahame ja milleks tahame saada. Eelpool oli öeldud, et meie ise võime ennast kasvatada terveks, tugevaks, ilusaks ja meeldivaks. Et seda saavutada, peame vahetpidamata ametis olema oma ideaali ehitamisel ja kujundamisel. Sellega tõmbame enese juure need jõud, mis alati abistavalt kaasa mõjuvad ideaalse mõttepildi reaalsuseks kujundamisel. Kes on võimeline looma endast kuju täis noorust, jõudu ja tervist, millesse ta kindlasti ja täielikult sukeldub, see jääb

Kui on jõudnud sügise...

ka alati nooreks ja jõuliseks. Kes aga loodab vananeda, kes alati kannab endas kujutlust

ENÜS Ilmatari võimlemisgrupp.

enesest kui vanast ja varisenust, see peab paratamatult alluma vanadusele. Selle seaduse põhjal ei tohi meie inimeste hädaldamistele ega haiguste seletustele cmistada suurt tähelepanu (olgu et see meile sissekasvanud mõiste järgi paistab ebainimlikuna), vaid ümberpöörduvalt — meie oleme kohustatud hädaldajale näitama teed rahule ja

Petseris suvel 1935.

Võte võimlemistunnist.

jõule ning haigetele sisendama tervist. Ainult nii saadame neile kasu, muidu aga süvendame just ise nende häda ja haigust.

Ülalnimetatud seaduste põhjal võime nüüd igäiks ise suurel määral aidata kaasa oma elu edule. Vaadates enese ümber märkame kohe, kel on elus edu. Need, kes on aina tujutud, väsinud, tüdinud, kes hädalduvad

Ilmatarlasi mardi-õhtust 1933. a.

meie pole veel täiesti välja kujunenud, sest nii süvendame ja ennast kahetsevad, need ei suuda meid veenda, et siin on tegemist teguvõimsa isikuga. Ja

kuidas mõjuvad meile lootusetud ja arad? Kas meie, kes oleme parajasti täis lootust ja usku, nende läheduses ei muutu samuti araks ja lootusetuks? Juba niisuguste inimeste ümbrus kiirgab elujõuetust ja saamatust. Loomulikult ei või neil olla ka igapäevaseis ettevõtteis edu ja neid ei usadata ka nende töös. Edukast inimesest aga kiirgab kindlust, lootust, rõõmu, jõudu, õiglust, kannatlikkust, korda ja täpsust.

Kui meie ise veel senini pole edukad, siis meie vähemalt teame, milliseid iseloomujooni peame endas arendama, et muutuda edukaks ja meeldivaks. Nüüd aga, ennast kasvatades peame vahetpidamatult ennast kujutlema kindlana, lootusrikkana, rõõmsana, elutahtelisena jne. Loomulikult hakkavad meid nüüd huvitama inimesed, kel on vastavad iseloomujooned. Niisuguste inimestega kokkupuutumine on meile aina kasuks ja isegi tarvilik eriti sel ajal, mil enda ümber meile tarvilikku õhkkonda.

Siis aga, kui oleme juba ise

Grupp ilmatarlasi Narva-Jõesuus.

välja kujunenud, on meie kohuseks neid omadusi arendada ja süvendada ka teistes, sest kogemused on näidanud, et meie mõtted toovad meile täidemisku lähemale mitte üksi vastavalt meie mõtete intensiteedile vaid ka mõtlejate, soovijate hulgale. Et nüüd meil enestel edu oleks pikemaks ajaks kindlustatud, peame ka selle eest hoolitsema, et võimalikult enam inimesi meie ümbruses omaks samasuguseid iseloomujooni. Sel juhul kiirgaks ümbruskond kindlust, lootust, rõõmu, jõudu ja muid sääraseid omadusi. Need omadused muudavad levides kogu rahva väärtuslikuks ja jõuliseks ning tagavad temale edu.

Pr. Mulfordi järele A. B.

Akadeemiliste naiste ekskursioon Itaaliasse

Vastuvõtt paavsti juures

See oli möödunud suve juulikuu 20-ndal päeval, kui pakkisin omad asjad ja koos Seltsi kolme kaasvilistlasega võtsime nõuks teha kaasa ekskursiooni Itaaliasse, mille korraldajaks oli Vene Akadeemiline Naisühing pr. Dormidontova juhatusel. Asume siis Tallinna sadamas Soome reisijatelaeva „Ariadne“ pardale ja reis algab. Kaugeneb peagi silmapiirilt kodumaa pealinn ja „Ariadne“ ujub vastu õhtut laiale merele. Veel kaua vaatleme laeva tekil tuledes säravaid möödasõitvaid laevu, siis laskume alla laevaruumi.

Esimene õõ laeva mugavais kabiines pakub kõigile kosutavat und. Ent järgneval hommikul on meri tõsine ja murelik. Taevas on üleni hall, meri rahutu ja närviline. Vastu teist õõd satub meri hoopis vihatujuu. Ähib ja lõõtsub. All laeva-

ruumis ei saa kogu õõl silma kinni. Lained murravad ja murravad. Kõikjal koliseb ja mürtsub. Ei jää ka tulemata merehaigus.

Läbi õiste vintsutuste jõuame järgmiseks hommikuks siiski õigeaks ajaks Stettini, kust, täitnud tolliameti nõuded, sõidame kohe edasi Berliini. Berliin on tõsine. Palju mõttes ja murelikke nägusid. Tänavail aga veereb tavaline suurlinna liikumine. Autod, trammid, autobused, inimestemeri. Kõikjal domineerivalt pruunsärke. Berliini kauplusakendel, söögimajades, kõikides suuremates hoonetes leidub Hitleri pilte ja haakristitud lippe. Tutvume Saksamaa pealinna tähtsamate ja vaatamisväärsimate kohtadega, käime muuseumides, ning siis väljume Potsdami ja Sans-Souci lossi, kus jalutame lossi esikus jalga antud suurtes viit-

kottades üle parkettpõranda, läbi lossi toredate ruumide, lastes vaimusilma eest mööduda keiser Friedrich Suure kuju, elukäigu ja surma. Teel tagasi jaama marsib meist mööda pikkade patsidega pruunjakkides tütarlapsi — „Hitlerinoorus“. Kõikjal militaristlikku karmi ilmet.

Neli päeva Berliinis mööduvad kiiresti. Sõidame edasi Nürnbergi ja sealt Müncheni. Nürnbergis külastame kuulsa värssidelooga Hans Sachs'i kodu, kõnnime mööda vanaaegseid hoove, kirikuid ja imetleme keskaegsete ehituste omapära. Samavõrra kui on Nürnbergis muuseumlikust, on Münchenis kõige uuema aja kajastusi. Oodeni platsil, kus praegune Saksamaa juht pidas oma esimese poliitilise kõne, lehivad uhkelt kaks suurt haakristiga lippu imposantse hoone ees, millele on kinnitatud mälestustahvlid 1933. a. 9. nov. langenud natsionaalsotsialistide nimedega. Siit möödumatel kodanikkudel on kohustuseks tõsta kätt. München on natsismi häll. Seda märkab iga võõras, kes saabub Müncheni.

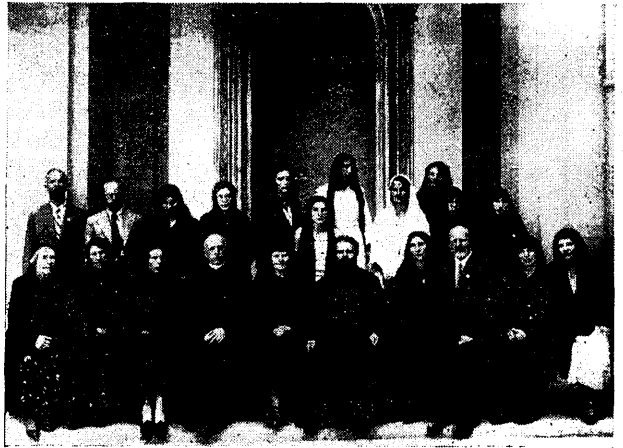
Nii Nürnbergis kui Münchenis tundub mägede lähedust. Rohkesti kantakse neis linnades tiirooli rahvarõivastist — lühikesi nahkseid pükse ja rohelist sulega kübarat.

Asunud Münchenis rongile, läheb sõit edasi Austria piiri poole. Möödub linnulennul põldude, metsade, jõgede, mägede ja orgude vaheldusrikas maastik ja siis sealt kaugelt paistavad Tiirooli alpid, millede tipus valendab igavest lund. Innsbruk. Kõrged mäed oleksid nagu käega katsutavad. Mõtted — ronin natuke maad ülespoole ja oleni tipus. Kuid pole see asi nii lihtne. Kõmbime kitsast mäestikku viivat teed mööda juba kaks tundi, kuid tippu ei kuskil. Ümberringi vaid sügavad kuristikud, orud ja jälle mäed. Mõõdaminejad mägede elanikud, rasked mägisaapad jalas ja tugevad kepid käes, reisipaunad seljas, juhatavad meile lahkesti teed jaama, kust tõuseb mäetippu kõisraudtee. Jõuamegi sinna. Astume istmeteta vagunisse ja pea kõlgume konksupidi traatkõie otsa kinnitatud neljanurgelises vagunikeses maa ja taeva vahel. Tõuseme üle puude latvade. All inimesed, loomad ja majakesed, puud ja põõsad muutuvad järjest väiksemaiks. Pärast 20-minutilise õhusviibimist jõuame üles. Siin hingame kergelt ja karastavat külma õhku kopsudesse. Vaade alla on jumalik. Jääb unustamatult meelde looduse meisterteos — kirjeldamata ilus värvirikas maastikupilt.

Ei saa jääda aga igaveseks mägede tippu — laskume alla. Puhkus Innsbrukis. Viimased pilgud kõrgetele mäetippudele ja kiirrong tormab läbi arvurikaste tunnelite Itaalia piirile. Lühike peatus Bolzanos ja siis edasi Rooma sihis. Peatused. Ümberistumised. Itaalia jaamades on lõunamaisel elu ja särtsu. Pruunikspõlenud mehi ja naisi, ajalehe-, veinide-, ja patjademüüjate õhku

värisemapanevaid hüüdeid pakutavate kaupade nimetamisega. Sagimist ja trüggimist saabuvatele ja väljuvatele rongidele. Rongid on nii täiskiiatud, et vaguni teise otsa pääsemiseks lenda kas või lennukiga üle inimeste peade. Kõike seda trüggimist vaatab pealt rahulikult paaris edasi-tagasi jalutav Itaalia „politseinikkude duett“, kes kannavad silmatorkavalt uhket mundrit ja peas Napoleoni kolmnurkset kübarat.

Kuid kõik teed viivad Rooma, ja sinna meiegi jõuame järgmise päeva hommikuks. Rooma jaa-

Ekskursioon paavsti juures.

mas on meil vastas Eesti saatkonna korraldusel turismi-ühingu esindaja, kes viib meid öökorterrisse lütseumi, kus on kasustada kõik mugavused. Teeme visiidi meie saatkonda ja samaks päevaks on meil ka kutse Itaalia fašistlike akadeemiliste naiste juurde, kus antakse asjatundlikke näpunäiteid linnavaatlemise kava koostamisel. Fašistlikud naised on kõigiti külalislahked. Meile korraldatakse mitmed vastuvõttud. Naishašistide peasekretariaadi hoones tutvustab meid fašismi loova töö ja arenguga naisfašistide esinaine pr. Egla Colombo. Samas näidatakse meile filmi Itaalia lastekaitsest — peamiselt laste suvepuhkusele saatmisest ja mudilaste elu suvepuhkusel olles. Ühel varahommikul sõidutatakse meid suurejoonelisele lasteparaadile. 5000 last Roomast — poisid ja tütarlapsed, on kogunenud siia kokku ja ootavad suvepuhkusele saatmist hõisetega: „Il duce, il duce.“ Lehviv lippude meri. Muusika ja laul. Valitsuse esindajad ja suur rahvamurd on tulnud lapsi saatma. Kõlab Itaalia hümn ja laste kolonid marsivad rongidele. Pärast seda võimaldatakse meil tutvuda Roomas tegutsevate lastekodudega, kus väikesed mudilased julgelt sõbrustades ja juteldes ümbritsevad meid rõõmsate kilgetega.

Õhtul tutvustatakse akadeemilisi naisi Kunsti klubis Rooma kunsti-inimestega. Järgmisel päeval on vastuvõtt Rooma suures „Pincioli“ pargis Va-

ladier toredas kasiinos. Siin peetakse vastastikku tervituskõnesid. Vastuvõtul viibib ka Eesti konsul hr. Janson.

Roomas, selles ajalooliselt kuulsa minevikuga linnas, on palju vaadata. Kõik viis meelt töötavad kiiremini kujutluste kombineerimiseks, kui jalutada vana Rooma varemeil Forum Romanumis, Palatinumil välja kaevatud hülgeaja losside, tempelite, müüride ja sammaste keskel, Vespasianuse ja Tituse ajal ehitatud kolosseumis või Flaviuse amfi-teatris, kus keisrite ajal korraldati gladiaatorite võitlusi kiskjate elajatega. Siin meenub mulle Capitolini muuseumis nähtud raidkuju „surev gladiaator“ teiste mõjurikaste antiiksete skulptuuride keskel. Nii vist omal ajal surigi inimene viimseis valusais jõupingutusis pärast võitlust, nagu seda kujutab skulptor.

Kõndides tundide viisi muuseumides, mis on täis väärtuslikke maale ja raidkujusid, näed nii palju, et kõike ei jõua ega oska kirjeldada, mida silm näinud. Roomas on niivõrd rikkalikult kunstiväärtusi, et kunstiharrastajail jätkub siin tege-mist ja vaatamist pikemaks ajaks.

Mitte palju vähem kui muuseumides, on kunstiväärtusi Rooma katoliku kirikus. Seame sam-mud üle Peetri platsi, kust kaudu viib tee Euroopa võimsamasse ja suurimasse — Püha Peetri kirikusse. Minnes üles majesteetlikult laiast trepist, pääseme kiriku suurde eesruumi. Siin astuvad vastu mundrimehed ja korjavad ära kõik käes-kantavad pakid ja portfelliid. Nõutakse naisisikuilt kaetud pead ja paljastamata käsivarsi. Neil, kel on seljas lühikeste varrukatega kleit, tuleb kanna pealt pöörda ümber ja minna tagasi. Õnneks pääseme oma grupiga sisse. Oleme omal reisul näinud nii mõnegi mahuka ja oma sisemuselt toreda katoliku kiriku, kuid sarnast hiigla ruumi-välja, kui see Püha Peetri kiriku sisemus, ei ole küll mujal kirikus. Altaritel ei näi tulevat lõppu. Väärtuslikud monumendid, mosaiik- ja igasugu-sed muud kunstitööd täidavad rikkalikult suure kiriku. Kiriku teisel korral asub Vatikani post ja mälestusesemete kauplus. Siit avaneb ka vaade linnale ja Vatikani riigile. Kui juba olla Vatikani peakirikus, siis, väljudes sellest, on üsna lähedal Vatikani ilus aed, palee ja teised hooned, kuhu meiegi siirdume. Ei ole ka kaugel Vatikani muuseum, mis mahutab eneses tohutu suure kogu muinsusi. Sellele muuseumile pühendame erilisi tähelepanu. Ei jää ka silmapaari vahele Sixtini kabel, mille võlvid, lagi ja seinad on kaetud kaurite maalidega, Michelangelo kuulsate freskodega maailma loomisest, patulangemisest, veeputusest jne. Michelangelo, keda huvitas rohkem kujuraiumine kui maalimine, olla vastu oma tahtmist paavst Julius II käsul pidanud maalima Sixtini kabeli siseilustisi. Ei tea, missuguse tundega meis-

ter oma pintsli käsitses, kuid ühte tean, et need maalid on unustamatud.

Suursündmuseks ekskursantidele kujuneb audients paavsti juures. Ühel hommikul teeb ekskursiooni juht teatavaks, et paavst võtab meid vastu oma suveresidentsis „Castel Gandolfo's“, mis asetseb paarkümmend kilomeetrit Roomast väljas, ja et vastavalt Vatikani etiketile tuleb meil rõivas-tuda musta või valgesse ning kanda peas loori.

Peagi sõidab ette autobus. Saatjaks meile on määratud Vatikani sekretär paater Nicola Bratko, kes sõidul annab lahkesti seletusi Rooma ümbruse kohta. Teinud lühikese peatuse Frascati linnakeses, mis annab Itaaliale kuulsat veini „Frascati't“, jõuame, läbistades maalilise maastiku, imekauni palee „Castel Gandolfo“ ette, mille sissekäikudel seisavad valvel paavstlikud sõdurid. Meid juhataatakse läbi mitme suure ruumi trooni-saali, kus poolringis seistes trooni tooli ees jääme ootama püha isa tulekut. Kuskil heliseb toakell — märguanne põlvili laskumiseks. Ilmub paavst Pius XI, rietatud üleni valgesse; tema järel kardinaalid punases. Paavst ulatab igale meist üksikult käe tervituseks, kusjuures tuleb suudelda tema sörmuse kivi.

Küsinud, milline keel on meile arusaada-vaim ja saanud vastuse, et saksa keel, pöördub paavst meie poole saksakeelse tervituskõnega, milles muuhulgas tähendab, et ta on rõõmus selle üle, et võtsime ette selle pika teekonna. Kuigi meie ei olevat tema perekonna liikmed, tervitab ta meid kui oma tütreid ja poegi (kaasas oli ka neli mees-ekskursanti) ning soovib, et tunneksime end tema juures kui oma isa kodus. Edasi ütleb ta: „Meie, roomlased, ütleme uhkusega, et Room on ainult Room. Teie muidugi võite ütelda, et Tallinn on Tallinn ja Tartu on Tartu. Kuid Roomas on kolm keskust: loodus, kunstiajalugu ja usk. Soovin teile kasustada oma reisi kestel kõike seda, mis võib pakkuda Itaalia. Mina ei saa anda teile muud, kui oma vana isa õnnistuse. Andke edasi mu õn-

Ilmatarlased Pompei varemeil.

nistus teie riigile ja valitsusele, kõigile kaasmaalastele ja oma perekondadele.“

Lõpetanud kõne, tõuseb Püha Isa troonitoolilt ja õnnistab meid. Pärast õnnistamist esitab paavst veel mõningad küsimused Eesti kooliolude kohta. Lahkume, võttes kaasa unustamatuid muljeid.

Veel mõned päevad Roomas — Pinciol, muuseumides, tänavail ja platsidel ning ongi möödunud need 9 päeva, mis olid määratud peatumiseks Roomas. Otsitakse üles „Fontana di Trevi“ purskaev, mille basseini pillutakse raha. Ebausujärgi võimaldavat see toiming peatse tagasitulekuks Rooma.

Siis korjame jälle omad kompsud kokku ja trüggime täistuubitud, Napoli sihis väljuvale rongile. Peab tähendama, et Roomas valitseb tugev sõjameeleolu. Roomast väljuvad alatasa rongid sõjavägedega Napoli, kust võetakse ette mereris Abessiiniasse. Sõjalaule, kisa ning kära on täis kõik jaamad ja sõjaväerongid. Sellest siis tulebki vist, et rahulikkudel reisijatel reisimine sel erakordsel ajal on seotud raskustega.

Napoli. Siin annab end Itaalia kuumus eriti tunda. Oieti liiga kipub see tegema väljasõidul Vesuuvile ja siis, kui kõnnime Pompei linna varemeil mööda surnud linna tänavaid, istume amfi-teatris, kus omal ajal kuni 20.000 tsirkusekülaltajat võisid nautida mõnu võitlusist, mis peeti inimeste ja kiskjate elajate vahel.

Pompei surnud majade purustatud müürid, marmorsambad, vanaaegsed soojad ja külmad saunad, veinikeldrid ja inimluud, tuletavad meelde Vesuuvi kohutavat hävitustööd. Vesuuv ise aga ajab rahulikult valget auru taeva poole, nagu ei oleks ta teinud mingit kurja.

Karastavat naudingut Itaalia kuuma päikese all pakub meile meresõit Napoli lähedal asetsevale

muinasjutuliselt ilusale Capri saarele, mille kõrgustelt avaneb vaade tumesiniselle merele. Peab olema kunstnik, et kirjeldada saare lõunamaist looduslikku ilu. Kauga vaatleme saarel puu otsas kasvavaid sidroneid ja apelsine ning viinamarjade aedu.

Mitte palju vähem kütkestav ei ole ka Napoli, eriti õhtul, kui tuledes säravalt mererannalt kostab muusikat ja laulu. Tahtmatult ümised tuttavat laulu: „O mia bella Napoli“.

Itaalia on üldse lasterikas maa, kuid Napoli näib olevat laste poolest eriti õnnistatud. Lapsed Napoli tänavail ümbritsedes meid suure kisa ja lärmiga omistavad meile erilist tähelepanu.

Kärarikkast, kuid ühtlasi ka laulu- ja muusikaküllasest Napolist satume kolmandasse Itaalia linna, Firenze's, otse kloostrisse, kus meil on ette nähtud öökorter. Kellahelistamisele avaneb kloostrikooli raske uks, mille lävel võtab meid vastu kahvatu näoga nunn. Tõustes ähmasest kloostrikooli eesruumist trepist üles läbi pika vestibüüli, saabume meile määratud ruumi, kus rida valgete vaipadega kaetud voodeid on nagu kiusatuseks väsinud ihuliikmeile, mis igatsevad hetkekski puhkust pärast reisi Itaalia kuumuses. Vajume väsinult magamisasemele, sooritades lühikese kuid magusa unekuuri kloostris vaikuses. Selle järele algab ringkäik Firenze linna kirikuis, muuseumides, Pitti's ja Uffizi's ning Medicite kabelis, kus silmad vaimustuvad kuulsate kunstnike Michelangelo, Raffaeli, Leonardo da Vinci, Tiziani, Botticelli del Sarto, Filippo Lippi meisterteoseist.

Kui päeva jooksul juba küllalt palju on nähtud Firenze's, sammume hilisel õhtutunnil üle Arno jõe silla väsinult oma vaiksesse kloostrisse. Siin astume kassisammul ja hoiame, et raske uks ei vaajuks prantsatades kinni. Kuskilt kostab palveta-

Ksv. TELLER.

„Führer“ — muide „nett“ tõsine ja asjalik. „Ametlikke!“ telefoni-kõnesid kardab kui tuld.

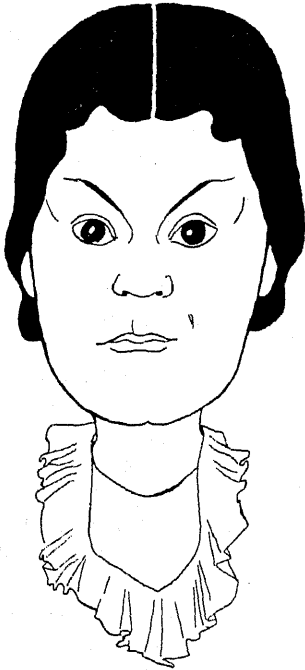
Ksv! MÄGI.

Uihhh!!!
Põhimõttelik karikatuuride vastane minevikus, olevikus ja tulevikus...

Ksv! TILK.

Oh kui rasked on mu päevad,
Seda kõik need noored teevad...

Ksv! TAMMAN.

Temperamendikas „baby“, kelle heledale „ealele“ ja kiirele tempole vaevalt küll ükski surelik järgi jõuab.

mine. Nunnad on kogunenud poolpimedasse kirikusse õhtusele palvejumalateenistusele. Hiilime tasakesi õhtusele messile, elades kaasa selle usulise hardumuse, mis haarab inimhinge pühalikkuse ja hauarahuga.

Matkaja elu on vaheldusrikas. Ei ole siis ka ime, kui ühel päikesepaistelisel pühapäeva hommikul leiame endid kogu oma pagasiga väikesel aurikul purjetamas mööda Veneetsia „Grande Ca-

nale“. Ei näe siin trammi, ei autot ega teisi kuivamaa sõidukeid; vaid ainult kanaleid ja nendel ujuvaid gondleid, juhitud veneetslase graatsilist käeliigutustist.

Ja õhtul, kui majad on ilutulede säras, müstiline mustjas veekogu on täis tikitud aeglaselt kanalil liikuvate gondlite vilkuvaist tulesilmist, õhk täis muusika- ja lauluhelidid, ei saa jätta tegemata gondlisõitu Veneetsia tänavail.

Ei ole vist inimest, kes on käinud Veneetsias ilma, et oleks jalutanud tuviparvedest ümbritsetud Markuse platsil ja „õhkamisesillal“, vaade suunatud „Doožide paleele“.

Sellest omapärasest vette ehitatud linnast vurrab kiirrong edasi Viini. Vana lõbus Viin — vilksatab mõte läbi aju. Ent saabudes Viini, leiame küll armsa, kuid vaesestunud Viini. Ei ole märgata seda elegantsi ja toredust, mida lootsime seal näha. Viini suurtes ja väljapaistvamates kaubamajades puudub küllaldane ostjaskond. Otsime üles Viini populaarsema rahvalõbustuskoha — Praateri. Siin tõuseme „hiigelrattal“ peadpööritava kõrgusse, teeme meeletu sõidu „Liliputraudteel“ läbi maa-aluste koobaste, üle järskude mägede sügavasse orgudesse. Praaterist sõidame välja Vana Viini lõbustuskoha „Grinzingisse“; kuid igal pool puudub see oodatud temperament ja ülev meeleolu. Ent vaatamata sellele tunneme meie end Viinis kui kodus. Meie tuju on ülilõbus. Viini inimesed on südamlikud ja lahked.

Tutvunud Viini linna vaatamisväärsustega, käinud Schönbrunnis, jalutanud mööda „ilusana sinise Doonau“ kallast, algame pärast viienädalist välismaal viibimist tagasisõitu kodumaale läbi Tšehhoslovakkia, Poola ja Läti.

Paistavad Tallinna tornid. Südamest käib läbi see ja armas tunne — kodumaa. *Elv. Kask.*

Vil! KASK.

*„... Kuis tõsta küll rahva ter-
vislist seisukorda...?“*

*Elurõõmsamaid ilmatarlasi, mida
„foto“ järgi arvata ei võiks.*

Ksv! EICHVALD.

Kuula, kuis naabri Mari laulab...

Ksv! SEPP.

*Kui ma ükskord järele mõtlen,
Mis kord saatus minust teeb...!*

Väljavõte ILMATARI perioodilises ajakirjas «Loitev koit» ilmunud Oskussõnastikust.

ABIELU — mõjuvaim vahend liikmete seltsist võõrandamiseks.

EKSAM — nii mõnelgi korral eksperiment, muidu aga ajumahu ja usinuse mõõtja.

AASIMINE — teistele otsekoheste meelituste ütlemine ja vaimuteravustega loopimine.

HAMMAS — väike valge esemekene, milliste arv suus on vastuproportsionaalne omaniku vanadusele.

Komp.: **AJAHAMMAS** — eriti terav ja suurte juurtega hammas, mis jätab sügavad jäljed liikmete välimusele.

MAG! CANT! — tooniandja.

PANK — tudengite giljotiin, kui ei taheta pikendada vekseid. Hariliku kodaniku silmis soliidne asutus.

PIKK JUUKS — minevikuunistus.

SILENTIUM AD CANTUM — vaikus enne tormi.

STUD. AGR. — tudengipõlves tegeleb põllumajandusega ning käib välismaal uurimas talupidamist. Pärast ülikooli lõpetamist on

eeldusi saada pangadirektoriks või poliitikuks.

STUD. HIST. — elab minevikus. Muidu päris ajakohane inimolevus.

STUD. JUR. — paragrahvide koguja ehk arhivaar; kavatses hiljem nende põhjal hakata kohut mõistma õiglaste ja kurjade üle.

STUD. MATH. — arvuteadlane, kel ükskordüks on selge kui vesi.

STUD. MED. — studiosus mediceinae — tulevane inimkonna päästja või hukutaja; oleneb iseloomust, tublidusest ja patientide arvust.

STUD. PHARM. — koi- ja teiste rohtude uurija. Pärastises elus valmistab igasuguseid palsameid haigetele südamele.

STUD. PHIL. — tegeleb elufilosoofiaga, eriti pärast stuudiumi lõpetamist — asjatult kohaotsimise aegu.

STUD. RER. MERC. — majandusteadlane, kes kavatses hakata tegutsema sordikasvatuse alal. Kui elus veab eriti hästi, saab

pangategelaseks miljonite kõrvaldamise võimalusega.

STUD. RER. NAT. — loodusesõber ehk linnulaulu uurija.

STUD. RER. POL. — metsateadlane ehk puuliikide tundja. Mitte ära vahetada metsavahiga.

STUD. THEOL. — tulevane hingekarjane, — kui saatus ei määra teisiti.

STUD. VET. — vastab stud. med.ile loomadერიигis.

SUUDLEMATU SUU — 20 sajandi väljasurnud haigus.

TAGASHOIDLIKKUS — tütarlapsi ehtiv voores. Ilmneb peamiselt seltsi ametnikkude valimisel ning kvoorumi kokkutulemisel koosolekuteks.

VEKSEL — dokumentaalne tõendis, et tudengi elu on kibe ja vaearikas.

ÜLIÕPILANE — ühine tüvi sõnaga „Ülikool“, sellepärast vahel ka lähemaid suhteid sellega. Nende suhete puudumisel nimetatakse tudengiks.

VIII Eesti-Soome üliõpilaspäevad

8. Soome-Eesti üliõpilaspäevadest osavõtjad saabusid Tallinna aurik „Suomi“ pardal 4. oktoobril kella 3 paiku pärastlõunat. Külaliste sõitsid üliõpilaskonna esindajad juba merele vastu. Kuid ka sadamasse oli saabumiseks kogunud rohkesti eesti kaasvõitlejaid, et tervitada lahetaguseid sõpru.

Ruumipuudusel ei ole võimalik üliõpilaspäevade üksikasjaliku sündmustiku juures enam peatuda, kuid võib öelda, et need teostusid ettenähtud kava kohaselt päris ladusalt. Eesti üliõpilaskond võis üliõpilaspäevadel pakkuda oma külalistele kõige paremat. Olgu vaid nimetatud, et kuna riigivanem oli haigestunud, siis üliõpilaspäevlasi

võeti Kadrioru lossis vastu traditsioonilisel vastuvõtul peaministri asetäitja K. Eenpalu poolt. Vastuvõtul viibis ka haridussotsiaalminister N. Kann. Peaministri asetäitja kõnele vastas soomlaste poolt esindaja Sovijärvi ja üliõpilaskonna esimees I. Tõnisson. Tartus vastuvõtt 5. okt. hommikul kujunes samuti südamlikuks ja see kestis üliõpilaspäevad läbi lahkumiseni.

Hiljem on tähelepanu äratanud ning mitmesugust arvamist tekitanud Soome üliõpilaste ametlikkude esindajate puudumine ametlikkudelt vastuvõttudelt, mida muidugi kahjatsusega ära märkida tuleb.

8. Soome-Eesti üliõpilaspäevade sisuline töö väljendub ametlikkude

esindajate koosolekutel olnud mõttevahetustes ja resolutsioonides. Koosolekutel, milliseid peeti kolm, vahetati mõtteid kõikide mõlemat üliõpilaskonda puutuvate küsimuste üle, samuti ka hõimuküsimuste kohta. Koosolekutel valitses üksmeel ning mingisuguseid lahkarvamisi või vaidlusi ei tekkinud ka kõige õrnemate küsimuste juures.

Resolutsioonides toonitatakse, et Soome-Eesti 8. üliõpilaspäevade ametlikkude esindajate koosolek Tartus 6. okt. 1935. a. otsustas võtta heameelega teatavaks mõlema üliõpilaskonna poolt esitatud hõimutöö aruande 1933. a. sügisest saadik, mis näitab edukat tegevust hõimukeelte õpetamisel mõlemas

üliõpilaskonnas, hõimumaa kirjan-
duse levitamisel mõlemal maal, ar-
vukate hõimumaid tutvustavate
koosolekute ja ettekannete korral-
damise alal, vastastikuste stipendiu-
mide andmisel, üliõpilaste suvivahe-
tusel, ajakirjanduse, eriti üliõpilas-
lehtede, rakendamisel hõimumaade
olude tutvustamiseks, ja eriti mõ-
lema maa üliõpilasorganisatsioonide
ning akadeemiliste ühingute üha
tihenevas koostöös sõpruslepingute
kaudu.

8. S.-E. üliõpilasp. soovivad, et
töö kõigil neil aladel jatkuks senise
edukusega.

Uutena töövahenditena soovita-
vad 8. üliõpilaspäevad võtta tarvitu-
sele mõlemal maal teaduse ja kunst-
ialal tehtava uudistöö tutvustamist
vennasmaal, eriti silmapaistvate kõ-
nelejate vahetuse kaudu. Mõlemad
üliõpilaskonnad teevad üksteisele
teatavaks kõnelejate kandidaadid
omal maal, ja vennasüliõpilaskond
kutsub siis teise üliõpilaskonna
kaudu ühe selle maa kõneleja. Kõ-
neleja sõiduga ühenduses olevad
kulud tasub vastuvõtja maa. Üht-
lasi soovivad üliõpilaspäevad, et

mõlema maa erialalised akadeemili-
sed organisatsioonid üritaksid sa-
masugust kõnelejate vahetust. Soo-
vitatakse kõnelele aktuaalsemaid
teemasid. Samasugune vahetus muu-
sikalisel alal on soovitatav.

8. S.-E. üliõpilaspäevad soovivad
mõlemate üliõpilaskondade ühiskaas-
töö ülesandeks võtta Liivi rahva-
maja chitamise veel enne järgmisi
üliõpilaspäevi, kuna muidu on kar-
ta hõimude poolt tehtud eeltööde
kasutamist teisteks otstarveteks.

Tartu Hõimuklubi ülesandeks
jääb hoolitseda, et Ingeris oleks
soome keele õppimine võimaldatud
võõrkeele ulatuses.

Järgmisi üliõpilaspäevi ei peeta
1936. a., küll aga korraldatakse sel
aastal peetava Soome-Ugri 5. Kul-
tuurkongressi juures üliõpilaste har-
rastusring, millest kutsutakse osa-
võtma Soome, Eesti ja Ungari üli-
õpilaskonnad ja hõimuklubid. Amet-
likud koosolekud, millest hääleõigu-
sega võtavad osa iga maa üliõpilas-
kondade 1 esindaja ja iga maa hõi-
muorganisatsioonidest 1 esindaja,
peetakse SELL-i konverentside
korda aluseks võttes. Ühel ajal

Soome-Ugri üliõpilasnõupidamisega
peetakse Soome ja Eesti ametlik-
kude üliõpilasesindajate koosolek,
kus sooritatakse üliõpilaspäevadel
ettenähtud tööprogramm (aruanded
ja juhtnöörid).

Otsustatakse esitada üliõpilas-
päevadele tehtud üliõpilashõimutöö
aruandeid punktide kaupa, lisana
andes lühikese ülevaate üliõpilas-
hõimutöö saavutustest vastaval maal.

Üliõpilaspäevade ametlikkudeks
esindajateks olid Soome poolt: pre-
sident Kallas Wichman, sekretärid
Irja Harmas ja Anti Sovijärvi (H.
K.) ning liikmeteks Sulo Elomaa,
Jorma Laaksonen (H. Y. Y.) Keijo
Loimu, Ville Karhula (T. Y. Y.),
Eero Kyröhonka (T. K.), Sirikka
Musikka (H. K.), Tyko Tarponen
(Y. Soit.), Ensio Karikko ja Pentti
Uusimäki (K. K.).

Eestipoolseteks ametlikkudeks
esindajateks olid: president — Il-
mar Tõnisson, sekretärid — Heino
Sein ja Salme Sinimets (H. K.)
ning liikmeteks Karl Päril, Laine
Silvere, Hans Kippar, Mart Haa-
visto (kõik üliõpilaskonnast), Ha-
rald Jänes (H. K.) ja Manivald
Lammas Tallinna üliõpilaskonnast.

Budapesti Ülikool 300-aastlane

Septembri lõpul pühitses Un-
gari päälinn oma ülikooli 300. a.
juubelit, kolm aastat hiljem kui
Tartu ja viis aastat varem kui
Helsingi ülikool.

Budapesti Ülikool pole esi-
mene ülikool Ungaris. Juba kun-
ingas Lajos Suur asutas 1367.
a. Pécsi, Zsigmond 1388. a. Obu-
dasse ja kuningas Mátyás Cor-
vinus 1467. a. Pozsonyisse. Need
ülikoolid hävitas aga türklaste
sissetungimine. Türgi võim kes-
tis siin umbes 160 a., mil Un-
gari riigile kuulus Ungarist ain-
nult lääne-serv, kuna keskosa
oli vürstiniik. Sel kurval ajal
selgus pääpiiskop ja kardinal
Péter Pázmányile ülikooli tar-
vilikkus, ning a. 1636 asutas ta
selle 60 000 forindiga (umbes
miljon krooni) Nagyszombatis

praegu Tšehhoslovakkias) endi-
ses jesuiidi kolleegiumis. 18.
okt. tuli kuningalt kinnitus ja
13. novembril avati see pi-
dulikult kahe fakulteediga —
usu- ja filosoofia-teaduskonna-
ga. Esimesel semestril oli u.
200 üliõpilast, järgmisel aga
juba ligikaudu 1000.

Ülikool täienes 1667. a. õigus-,
1769. a. arstiteaduskonnaga ning
1777 toodi ülikool üle Buda kun-
ninglikku lossi, varustatuna
rohkete instituutide, õppeasu-
tiste ja raamatukogudega. Ku-
ninganna Maria Teresia suurenda-
das ülikooli varandusi rohkete
annetustega.

Joosep II riigistas ülikooli,
võttis ära selle varandusi, tegi
lõpu senini valitsenud katoliku
vaimule ja asendas ladina õppe-

keele saksa keelega. Tema töi
ülikooli ka õpperaha, sest se-
nini oli õpetus olnud tasuta.
Tema töi ülikooli Buda kuning-
likust lossist Pesti linna üle.

Huvitav on märkida, et nagu
enamikus Euroopa ülikooles, nii
oli ka siin üliõpilastel kõrtsis
ja teatris käimine keelatud, sa-
muti tants ja suitsetamine. Üli-
kooli kohus võis kaebelused
isegi surma mõista, samuti oli
lubatud piitsa- ja kepikaristus.

Joosep II surma järgi ärkas
uuesti rahvuslik vaim ja ladina
keel sai uuesti õppekeeleks.
Asutati ka ungari keele õppe-
tool. Ülikool sai nüüd suurema
osa konfiskeeritud varandusest
tagasi. 1848. a. anti ülikoolile
õppevabadus, kuid Ungari vaba-
dussõja allasurumise järgi kao-

tati see, samuti toodi uuesti sisse saksa keel.

Alles 1860-ndal aastal sai ülikool tagasi oma õigused, millisest ajast peale on õppekeeleks ungari keel.

Budapesti Ülikooli praegune korraldus on järgmine. On neli fakulteeti: usu-, õiguse-, arsti- ja filosoofiateaduskond (viimasega liituvad ka loodusteadused). Kahjuks ei asu ülikool ühes ehitises, vaid on siselinnas laialipillatuna. Ülikooli eesotsas seisab ainult aastaks valitud rektor. Teaduskondade eesotsas sama kauaks valitud dekaanid. Professoreid on umbes 100, eradotsente ja lektoreid u. 350. Üliõpilase arv on praegu ligi 6000, millisest arvust naisüliõpilasi u. 1000, sest Ungaris võetakse naisi vastu ainult arsti- ja filosoofiateaduskondades.

Olgu ms. tähendatud, et pääle Budapesti Ülikooli on Ungaris veel 3 ülikooli. Pärast Rumeenia alla sattumist toodi Kolozsvári ülikool (asut. a. 1878) üle Szegdisse, Pozsonyi ülikool (asut. 1908. a.) aga tšehhide vallutuse tõttu Pécsi. Debreceni ülikool asutati 1914. a.

Käesoleva aasta 25.—28. sept. pühitses Budapesti Ülikool oma juubelit. Kõigile ülikoolidele saadeti kutsed, kuid ainult Venemaa, väikesed entente'i riigid ning suurem osa mitte-Euroopa riikidest ei võtnud oma esindajate kaudu sellest osa. Kogusummas võttis pidustustest osa u. 500 välismaa teadlast, nende hulgas ka teadusmehed Ameerikast ja Egiptusest. Tartu ülikooli esindas prof. A. Saareste. Pidustuste kavas oli avabankett, tutvumine linna vaatamis-

väärsustega, pidulik avamisaktus parlamendis, millest ka Ungari riigihoidja, M. Horthy osa võttis, ülikooli raamatukogus korraldatud näituse vaatamine jne. Maailma igast suunast koonudund teadlased oma kirenevais talaarides pakkusid huvitavat pilti.

Budapesti ülikooli asutas Pázmány ungari ajaloo ühes kõige raskemas järgus, kui kogu maailmast kakskolmandikku oli türklaste vallutuses. Kuid Pázmány ei kõhelnud, sest ta uskus vankumatult rahva tulevikku. Tänapäeval oleme jälle samasuguses olukorras, kuid meis, nüüdseis ungarlasis elab edasi usk rahva vaimujõusse ja surematusse.

Ses usus ja selle tundega pühitses Ungari oma esimese ülikooli juubelit.

B. Kálmán.

Koosolek 1. oktoobril 1935. aastal.

Koos 26 liiget. Juhatab ksv. I. Tõnisson, protokollib ksv. M. Haavisto.

Päevakorras: Eelmise koosoleku protokoll kinnitamine, 2. Juhatuse otsuste kinnitamine, 3. Soome-Eesti üliõpilaspäevade küsimusi, 4. aruanne Edustuse poolt 3. sept. s. a. valitud komisjoni tööst, 5. aruanded ja 6. läbirääkimised.

1.

Protokoll kinnitatakse, kuid koosolek kuulatakse vahepeal eelmise koosoleku kinnise osa kuulamiseks kinniseks.

2.

Kinnitatakse rida juhatus otsuseid: 1. Volitada loteriitoimkonna juhataja ksv. Üksti ametist vabastamise puhul asjaajamist ülevõtma Edustuse poolt valitud komisjon koosseisus ksv!! Eliaser, Kippar ja

Haavisto; 2. E.-S. üliõpilaspäevade osavõtumaksuks määrata S. M. 150.; 3. Saata SELL olümpiaadile Riiga 23-liikmeline kergejõustiku meeskond, meeskonna esindaja ja kahe kohtunikuga; 4. Saata üliõpilasperektorile seletus EKRAVE-liidu süüdistuste asjus; 5. Kiita heaks haigekassa põhikirjas tehtud muudatused ja volitus haigekassa toimkonnale läbirääkimisteks ülikooliga; 6. Astuda samme üliõpilaspiletite saamiseks „Vanemuise“ teatris; 7. Meeskonna esindajaks SELL olümpiaadil määrata ksv. Toomingas ja kohtunikudeks hrd. Neuman ja Reisner; 8. Määrata toetuseks Ak. Spordiklubile kr. 80.— jalgpalli mängu edendamiseks üliõpilaskonnas; 9. Määrata toetuseks Ak. Meeskoorile kr. 200.—; 10. Kinnitada üliõpilasmaja teenijajaks riidehoidjajaks Malle Rebane ja Eerika Tarasov üheks kuuks palgaga kr. 45.— ja üliõpilasköögi kassapidajaks jõuluva-

heajani Meeta Roose, palgaga kr. 35 kuus ja prii toiduga. Teised otsused käsitlesid üliõpilaspäevade eeltoide, presiidiumi liikmeid ja vastuvõtjaid Tallinnas.

3.

Võeti vastu 8. Soome-Eesti üliõpilaspäevade üksikasjalik kava välistoimkonna juhataja poolt ettekan- tud kujul.

4.

Edustuse poolt 3. sept. s. a. üliõpilaskonna loterii peavõiduga seoses olevate küsimuste selgitamiseks valitud komisjon kandis oma aruan- de ette kinnisel koosolekul. Samuti sündisid aruande kohta sõnavõetud kinnisel koosolekul. Küsimuse koh- ta avaldati pärast koosolekut teisel toodud Edustuse ametlik seletus.

5.

Koosolek kuulatakse nüüd lahti- seks ja kuulatakse ära revisjoni toimkonna protokoll eelmise kassa tegevusaruande kohta.

6.

Läbirääkimiste all arutatakse ke- halise kasvatus toimkonna liikmete arvu vähendamist ühe võrra ja kuu- latakse ära laekuri ettekanne mõnin- gate puudulikkude kassadokumentide kohta. Nimetatud dokumentide as- jus tehakse juhatus kohuseks asja selgitada ja edustusele konkreetsete ettepanekutega esineda,

Üliõpilaskonna Edustuse seletus loterii peavõidu küsimuse kohta

Üliõpilaskonna loterii loosimisel 14. dets. 1934. a. peavõidu võitnud pilet leiti 29. dets. m. a. Tallinna postkastide tühjendamisel. Loteriitoimkonna raamatute järgi selgus, et raamatud olid antud müügiks prl. M. Olemile. Üliõpilaskonna loteriipiletite hinna sissekasseerijale prl. Olem oli seletanud, et piletiraamatud olevat tal kadunud või temalt varastatud. Kuna nendes piletiraamatutes aga hiljem leidis peavõit, siis asus prl. M. Olem oma omandusõiguse tõendamisele ja volitas vann. adv. A. Terrase asjaajamiseks. Vann. adv. Terras astus ühendusse Üliõpilaskonna toleaeegsete tegelastega. 20. jaan. k. a. leidsid üliõpilasmajas aset Üliõpilaskonna rah. loterii peavõidu asjus läbirääkimised v. adv. Terrase kui prl. M. Olemi voliniku ja ksv. ksv. Üksti, Meili ja Reisneri vahel, kusjuures v. adv. Terras oli arusaamisel, et ta räägib Üliõpilaskonna esindajatega, kuna jälle viimaste seletuse järele nemad läbirääkimist pidanud ainult eraisikutena. V. adv. Terras prl. Olemi volinikuna ja temalt telefonilisel läbirääkimisel saadud nõusolekul lubas annetada üliõpilaskonnale 8000 kr. juhul, kui pilet tunnistatakse prl. Olemi omaks, milleks läbirääkimisi pidanud üliõpilaskonna tegelased kohustusi kaasa aitama. Lubaduste kindlustamiseks vahetati mõningad dokumendid, mis aga pärast pileti omandusõiguse tunnustamist poolte vahel on tagasi vahetatud. Sellejuures kohustuti asjast täielikult vaikima.

Kuna kogu see toiming sündis pühapäeval, ei saadud nimetatud dokumentidega midagi ette võtta. Küll aga saatsid nimetatud juhatus liikmed samal päeval Üliõpilaskonna nimel prefektile kirja, milles tunnistati pilet prl. Olemile müüduks. Kui pilet hiljem kuulutati peremeheta või kaotatud asjaks, v. adv. Terrase palvel kohus tunnistas sama kirja põhjal pileti prl. Olemi omanduseks. Vahepeal oli pilet Politseivalitsuse poolt aresti alla pandud ja 24. jaan. oli Üliõpilaskond kogu võidusumma maksnud Siseministeeriumi deposiiti.

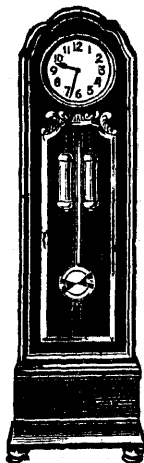
30. juulil s. a. tühistas prl. Olem v. adv. Terrase volituse kuid samal päeval oli v. adv. Terrasele kui M. Olemi volinikule võidusumma deposiidist välja makstud. Kuna prl. M. Olem keeldus tunnistamast v. adv. Terrase honorarinõudeid ja Üliõpilaskonna kasuks sooritatud tehinguid, siis teatas v. adv. Terras telefoniteel asjaoludest Üliõpilaskonna esimehele. Alles nüüd said Üliõpilaskonna organid teadlikuks 20. jaanuaril sõlmitud leppes, kuigi nüüdki mitte selle täpses iseloomus. 9. aug. Üliõpilaskonna juhatus otsustas võtta teatavaks, et ksv. ksv. A. Meil, H. Üksti ja M. Reisner on sõlminud Tartus 20. jaan. 1935. a. suulise lepingu prl. M. Olemiga omal algatusel 8000.—kr. saamiseks Üliõpilaskonna loterii peavõidust Üliõpilaskonnale. Arvesse võttes, et see sõlmitud leping on Üliõpilaskonnale soodus, aktsepteerib Üliõpilaskonna juhatus selle lepingu". Sellest otsusest teatati viibimata v. adv. Terrasele ja paluti summat mitte kolmandale isikule välja maksta. 10. aug. tegi v. adv. Terras Üliõpilask. esimehele ettepaneku, et mõlemad huvitatud pooled kuni 13. augustini mingeid samme ei astuks. Ettepaneku võtsid Üliõpilask. esimees ja laekuri k. t. vastu ning selles olid ka teadlikud ksv. ksv. Üksti, Meil ja Reisner. Ettepanek võeti vastu kaalutlusel, et Üliõpilask. põhikirja alusel ei olnud võimalik astuda kiireid samme. 12. aug. kl. 12 päeval v. adv. Terras aga teatas, et maksab tema käes oleva summa välja prl. Olemile 10-ne minuti jooksul. Kui Üliõpilask. esimees selle vastu protesteerides nõudis 10. augusti leppest

kinnipidamist, seletas v. adv. Terras, et ta olevat ootamatult pidanud Tallinna sõitma ja seal olla sunnitud välja maksma talle esitatud notariaalse kirja põhjal kogu summat, kinni pidades ainult oma honorari, mille suhtes ta saavutanud kokkuleppe prl. Olemiga. 13. aug. Üliõpilask. juhatus liige Kippar koos juriskonsult v. adv. Lagusega jõudsid Tallinna ja leidsid, et summa oli prl. Olemile välja makstud.

Edustuse koosolekul 3. septembril valiti komisjon, kes selgitas olukorda põhjalikult juristidega läbirääkides ja kelle aruannet kuulates Üliõpilaskonna Edustus otsustas 1. oktoobril s. a. küsimuse lõpetamiseks võtta vastu järgnevad seisukohad:

„Olgugi et prl. Olemilt oleks võimalusi kohtuteel nõuda 20. jaanuaril 1935. a. sõlmitud leppe kohaselt 8000.— krooni, ei ole aga väljavaateid selle summa tegelikult kättesaamiseks. Kuna aga sarnane protsess on seotud suurte kuludega ja sellejuures positiivsed tulemused ei ole kindlustatud, Edustus loobub protsessist. Mis puutub v. adv. Terrase vastu kahjutasu nõudmise esitamise võimalusse, siis arvesse võttes, et raske on kindlaks teha leppe loomust ja kindlustajat, ning et juristide arvates protsessi võitmiseks võimalused peaaegu puuduvad, loobub Edustus ka v. adv. Terrase vastu kohtulikust nõudmisest.“

Üliõpilaskonna Edustus ära kuulunud aruande loterii peavõidu asjus, leiab, et eelmise Edustuse aegsed ametikandjad Üliõpilaskonna esimees A. Meil ja loteriitoimkonna esimees H. Üksti on üle astunud oma võimupiiridest, võttes oma peale kohustusi Üliõpilaskonna riskil ja arvel M. Olemi voliniku adv. Terrase ees ilma Üliõpilaskonna Juhatus informeerimata, ja avaldab kahetsust tekkinud seisukorras.“

Kõige soodsamalt ostate igasuguseid kuld-, hõbe- ja kristallasju ning paremate vabrikute proovitud käiguga kelli

Ferd. Lepiku
kella- ja kullasepaärist

Tartus, Promenadi tän. nr. 3. Telefon 31

Tellimised ja parandustööd täidetakse asjatundlikult omas töökojas.

Ostan kulda ja hõbedat igasuguses olekus.

AKADEEMILISE TEATEID

ÜLIKOOLI LÕPETASID.

Usuteaduskonnas Richard Koolmeister, Arthur Vip- per, Max-Emil Saar, Elmar Kõrv, arstiteaduskonnas arstina Artur Tollberg, Harald Ucke, õigusteaduskonnas Osvald Tõnnissohn, Nadešda Karaste, Karl Epmann, Harald Joa- soon; majandusteaduse- osakonnas Ralf Kalla, Helene Kleinberg, Selma Malm, Niina Poska, Ernst Simon, Linda Stundē, Sigrid Viksten; fi- losoofiateaduskonnas Lilli Birkenenthal, Aleksander Mar- gus, Harriet Ellen Toom (c. l.).

UUS USUTEADUSE MAGISTER.

Usuteaduse magistri diplomi omandas Robert Kannukene (magistratöö: „Kristlik Jumala mõiste“).

KINNITATI.

Usuteadusl. arkeoloogia kabineti raamatukogu korraldajaks kinnitati V. Uuspuu; aj. abijõududeks ehituskonstraktsioonide ja tsiviilehiti- tiste õppetooli juurde M. Käpp ja A. Kütt.

INSENER-KEEMIKU DIP- LOMI KÜSIMUS.

Eesti Keemikute Selts on pöördunud ülikooli poole palvega, astuda samme selleks, et oleks võimalik nende isikute diplome, kes lõpetanud Tartu ülikooli tehnilise kee- mia haru ümber vahetada insener- keemiku diplomi vastu. Tehnikateaduskonna otsusel ei ole see teisiti võimalik, kui tehnikateaduskonna lõpetamise teel.

ÕPPETOOLIDE TÄITMISI.

HSM on õigusteaduskonna ette- panekul nõustunud vabanenud tsi- viilõiguse ja -protsessi õppetooli täitmisele asumise edasilükkami- sega kuni 1. jaan. 1937, samuti raa- matupidamise ja kirjavahetuse dot- sentuuri täitmisele asumise edasi- lükkamisega kuni 10. sept. 1936.

Filosoofiateaduskond on asunud üldise ajaloo professuuri täitmisele.

JALGPALLI VÄLKTURNIIR.

Ak. Spordiklubi korraldusel peeti Tamme staadionil 12. ja 13. oktoobr- il üliõpilasmeeskondade vahel jalgpalli välkturniiri. Võistlustest võt-

sid osa EÜS, Fr. Estica, Ugala, Liivika ja Fr. Livienise meeskond. Esimesel võistluspäeval Fr. Estica ja Ugala vaheline jõukatsumine lõp- pes 1:0 tulemusega Ugala kasuks ja EÜS. ja Sakala vaheline mäng 3:0 esimese kasuks.

Teisel võistluspäeval Ugala kao- tas tulemusega 3:1 Liivika mees- konnale, EÜS jalgpallimehed võit- sid Fr. Livienise meeskonda 5:1.

Finaalis kohtasid EÜS ja Liivika meeskond, kusjuures EÜS võit- tis tulemusega 2:1, tulles seega üliõpilasorganisatsioonide vahelise jalgpalli välkturniiri võitjaks. Olgu mänetatud, et võitjaks tulnud mees- konnas mängis enamikus vanemaid ja kogenuid jalgpallimehi.

EÜS-i STIPENDIAAT.

Tartu saabus EÜS-i stipendiaat Pohjois-Pohjalainen Osakunta liige õigusteadlane Matti Koskinen, kes käesoleval semestril töötab Tartu ülikooli juures.

KORJANDUSLUBA ASK-LE.

Ak. Spordiklubi sai Siseminis- teeriumilt loa korjanduslehtedega korjanduseks. Korjanduse sissetu- lekud lähevad üliõpilassportlaste ettevalmistamiseks suuremateks sportlikeks üritusteks.

AKADEEMILINE KARSKUS- NÄDAL.

13. oktoobril avati Ak. Karskus- ühingu korraldatud avaaktusega Akadeemiline karskusnädal. Ava- aktusel kõneles muuhulgas üliõp. Loomet Laja „Üliõpilasnoorsoo osa- tähtsusest Eesti karskusliikumises enne ja pärast riiklikku iseseis- vust“. Kõneleja märkis muuhulgas, et organiseeritud karsklasi on üli- õpilaskonnas praegu vaid 1,5 prots. üliõpilaste arvust, kuigi 1933. a. korraldatud ankeedi andmetel tun- nistavad endid 33 prots. üliõpilasi karsketeks. Karskustegevuse õit- se aeg üliõpilaskonnas oli enne maa- ilmasõda, mil karskusseltsidesse oli Tartus koondunud umbes 10 prots. üliõpilaskonnast. 1914. a. alul kor- raldatud karskuslennust võttis osa kõikidest organisatsiooniliikidest Tartu, Riia ja Peterburi eesti üli- õpilasi 80.

KÄSIPALLI TREENERIKS H. NIILER.

Üliõpilaskonna käsipalli esindus- meeskonna treeneriks võeti kehalise

kasvatuse toimkonna poolt H. Niiler, kes on pikemat aega meie kä- sipallimehi treenerimisel juhtinud.

ÜLIÕPILASSEGAKOOR 15-AASTANE.

10. oktoobril mõodus üliõpilas- konna segakoori kujundamisest 15 aastat. 15. aastapäeva pidustusi kavatsetakse pidada 23. ja 24. novembril. Kavas on kontsert-jumalateenistus ülikooli kirikus, pidulik aktus ja aastapäeva kontsert üli- kooli aulas. Pärast kontserti on koosviibimine esindajate ja kutsu- tud võõrastega.

Üliõpilaskonna segakooriga tege- vuskavas, mis koori peakoosolekul vastu võeti, on ette nähtud pikem kontsertreis kodumaal märtsikuul. Aprillikuul tahetakse korraldada võimalik kontsert ja kevadsemestri lõpul lühem kontsertmatk Tartu ümbrusse. Eeloleval tegevusaastal tuleb kooril vastu võtta külaliskoo- ridena Kaunase ülikooli üliõpilas- koor ja Tallinna Koolinoorsoo Muusika-ühingu segakoor.

Peakoosolekul valitud juhatus jaotas ametid järgmiselt: esimees Villem Tooming, abi — Siina Listakind, kirjatoimet. — Bernhard Bluum, laeaur — Otto Virkhaus, arhivaar — Albert Otti Koorivanemaks vali- ti tagasi Villem Voore ja abiks Ilmar Tärna.

EESTI ÜLIÕPILASMALETAJAD VÕITSID SOOMLASI.

8. Soome-Eesti üliõpilaspäevadel korraldatud üliõpilasmalevõistlus Soome ja meie maletajate vahel lõppes meie üliõpilasmaletajate võiduga 12:8. Esimene voor lõppes 6:4 Eesti kasuks.

Eesti üliõpilasmeeskonnas män- gisid ja said punkte: J. Raud 1,1; P. Schmidt 1,1/2; V. Uulberg 1/2, 1/2; E. Vendelin 1,1; E. Ojari 1,1; H. Mälk 1,0; N. Pöder 0,1; F. Sauks 0,0; üheksas laud (H. Keres 0, Gabovitsch 0) 0,0, E. Markson 1/2,1.

Soome üliõpilasmeeskonnast saa- vutasid punkte: E. Pilén 0,0; O. Kailao 1/2; Helander 1/2, 1/2; H. Syvänen 0,0; J. Pimiä 0,0; S. Helle 1,0; T. Haulipohja 1,1; J. Salonhei- mo 1,1; T. Pukki 1/2,0.

Väljapandud karika võitsid Eesti üliõpilasmaletajad. Malevõistlused peeti Ü. S. Liivika ruumides.

UUSI SÕPRUSLEPINGUID SOBIMAS.

Korp. Frat. Tartuensisel on teoksil sõprusleping Soome üliõpilaste Kymenlakso Osakuntaga. Mõlemal organisatsioonil on juba läinud suvest kokkupuuteid olnud. Sõpruslepingule tahetakse alla kirjutada lähemal ajal.

Samuti on sõprusleping sõlmimisel korp. Frat. Liviensisel Soome üliõpilaste Kesksuomalainen Osakuntaga.

Üliõpilaspäevadel oli kuulda, et ka mõned üliõpilasseltsid on huvitatud Soome üliõpilastega lähemate sõprussidemete loomisest.

ASUTAMISEL NAISÜLIÕPILAS- LIIT.

9. oktoobril k. a. kl. 17 toimus üliõpilasmajas naisüliõpilasteorganisatsioonide esindajate koosolek. Koosoleku kokkukutsumise põhjustas E. Naisliidult adresseeritud kiri Tartu Naisüliõpilaste esindusele, milles paluti esindajat Tallinna koosolekule ülemaalse naiskongressi ettevalmistustöödeks. Ühel häälel otsustati eelnimetatud koosolekule 10. okt. s. a. kell 17,30 saata ksv! Renate Bluum. Samuti tunnistati üksmeelselt heaks mõte asutada Tartus naisüliõpilaste liit, tõmates kaasa kõik Tartu naisüliõpilased s. t. peale organiseeritud nais- te ka organiseerimatuid ja vähemusrahvusest naised. Eeltööde korraldamiseks valiti T. naisüliõpilaste toimkonna juhatajaks ksv! Alide Teller ja kirjatoimetajaks ksv! Hilda Kokk.

MAJANDUSTEADLASTE EKSKURSION.

A. M. S. korraldas 11. ja 12. skp. ekskursiooni majandusteaduskonna üliõpilastele maršruudiga Viljandi—Võhma—Põltsamaa, kui enam arenenud ja iseloomulisemasse Eesti osasse. Ekskursiooni juhtideks olid ülikooli õigusmajandusteaduskonna käitismajanduse dots. mag. E. Poom — A. M. S-i esimees ja majandusgeograafia dots. dr. Edg. Kant.

Viljandis oldi esmajoones huvitatud kohapealsest kaubanduslikust suurkäitises — Viljandi Põllumeeste Seltsi kaubanduse osakonnast. Tutvunud üksikasjalisemalt käitise ja rahvahuvide silmaspidamine on selle suurkäitise edu põhjustajaks. Pärast tutvumist Viljandi loodusega jõuti otsusele, et Viljandil on rohkesti eeldusi kujunemiseks Sise-Eesti suvituslinnaks.

Laupäeval peatusid ekskursandid pikemalt Võhmas — sealse eksportpamajas. Käitist tutvustas isiklikult äärmiselt vastutulelik käitise juhataja J. Suur, kes olnud

tegevuses selles käitises selle rajamisest saadik ja seetõttu ka põhjalikult tuttav.

Ü. S. „RAIMLA“ TEGEVUSEST. 1. Suvipäevad. Kaks üliõpilasteorganisatsiooni ühinesid.

Üliõpilasselts „Raimla“ traditsioonilised suvipäevad peeti laupäeval ja pühapäeval, 20. ja 21. juulil k. a. 130 vilistlase ja kaasvõitleja osavõtul, kellest suur hulk oli kokku sõitnud üle riigi. Suvipäevad algasid ühise koosolekuga Seltsi ruumes Tartus, Tiigi tän. 19. Koosolekul otsustati ning teostati pidulikult seni Tallinna tehnikumi juures teotsenud, 1922. a. asutatud üliõpilasteühing „Valgma“ ja selle vilistlaskogu liitumine Ü. S. „Raimla“ga. Alates 1924. a-st oli valitsemiseks mõlema organisatsiooni vahel kogu aeg kõige sõbralikum ja tihedam läbikäimine. Samas võeti pidulikult vastu senine „Valgma“ lipp.

2. Austati laureaati J. Parijõge.

Laupäeval, 5. okt. s. a. korraldas Ü. S. „Raimla“ oma ruumes Tiigi tän. 19 raamatuaasta puhul kirjandusõhtu pidulikult kujul, kus austati kirjanduslikku laureaati ksv. J. Parijõge. Õhtu kavas, pärast sissejuhatavat sõnavõttu esimehe ksv. J. Seeru poolt, kõneles ksv. J. Tõlp raamatuaastast, ksv. K. Aben andis ülevaate laureaadi eluloost ja loomingu- st, eriti noorsookirjanduse alal, iseloomustades ja hinnates seda. Deklamatsioonidega laureaadi ja teiste autorite töist esines Karl Ader. Kava muusikalises osas esines vil. pr. M. Puusta soololauludega ja Seltsi orkester mitme palaga ksv. V. Veedami juhatusel.

3. Ü. S. „Raimla“ võitis Ü. S. „Liivika“ jalgpallis 2:0.

Pühapäeval, 6. okt. korraldati nimetatud organisatsioonide vahel iga-aastast traditsioonilist võistlust jalgpallis Karlova mõisa jalgpalliväljakul vahekohtunik R. Redeli juhtimisel. Vastri pääses Ü. S. „Raimla“ meeskond tükiks ajaks ilmsesse ülekaalu, mille tulemuseks oli 12 min. 1:0 „Raimla“ eduks must-valgedressis esineva meeskonna paremsisemise E. Voogi löögist. Järgnes lahtist mängu vaheldumisi mõlemapoolsete rünnakutega. Teise poolaja esipoolel ilmnis Ü. S. „Liivika“ oranž-särkide press ja tugev tahe tasuvärava saavutamiseks, mis aga lõppes tagajärjeta; peagi märkis kaunis ladusate kombinatsioonide järele vasaksisemine L. Vahter „Raimla“ eduks 2:0, mis tagajärgena lõppeski võistlus võitja meeskonna üldise kerge ülekaalu juures. Viimast aitab tõestada ka nurgalöövide suhe 8:4 võitja meeskonna kasuks. Seekordne võistlus oli arvult 5. Mängude üldvahekord on 3:2 „Raimla“ eduks.

ÜS. LIIVIKA ASTUS KAITSE- LIITU.

Mõne aja eest selgus lõplikult ÜS Liivika astumine kaitseliitu. Kaitseliitu astusid liiviklased *in corpore* ja nad moodustavad üliõpilasseltside, s. o. 3. malevkonna juures omaette (viienda) kompanii.

ÜS Liivika kompanii päälükku on kinnitatud nim. organisatsiooni vilistlane res.-kapt. Aug. K a a l e p.

Käsi-palli võistlused algavad.

Üliõpilaskonnan käsi-palli esivõistlused algavad 19. oktoobril Ülikooli Võimlas.

Võistlustele ülesandmisi on rohkelt. Võrkpalli A klassis võistleb 5 meeskonda — korp. Sakala, Ü. S. Raimla, korp. Rotalia, korp. Fr. Estica ja ü.-s. Liivika. Korvpalli A klassis võistlevad EÜS. Põhjala, korp. Acterna, korp. Fr. Liviensis ja korp. Rotalia meeskonnad. Võrkpalli B kl. võistlevad — korp. Fr. Liviensis, EÜS. Veljesto, EÜS., korp. Vironia, EÜS. Põhjala, EÜS. Liivika ja korp. Fr. Aeterna meeskonnad. Korvpalli B kl. võistlevad — korp. Fr. Estica, juudi üliõpilaste org. Hasmonia, korp. Sakala, Ü. S. Raimla, korp. Fr. Slavia, EÜS., Ü. S. Liivika ja korp. Vironia meeskonnad.

Naiskondadest on ülesantud võistlusteks võrkpallis A klassis korp. Filiae Patriae ja korp. Indla ning võrkpalli B klassis korp. Indla, ENÜS., korp. Filiae Patriae ja korp. Amicitia. Kokku on seega võistlusteks üles antud naiskondi 6 ja meeskondi 25.

Esimesed võistlused üliõpilaskonnan käsi-palli esivõistluste tsükklis peetakse Ülikooli Võimlas 19. okt. õhtul. Kohtavad siis korp. Vironia ja Ü. S. Liivika korvpalli B klassis, korp. Rotalia ja korp. Fr. Estica meeskonnad võrkpalli A kl. Kolmas õhtu võistlus on üliõpilaskonnan ja NMKÜ meeskonna vahel korvpallis sõprusvõistlusena.

Õiendusi ja poleemikat.

Minu kirjutise („Mälestusi Hõimuklubi algusest ja nüüdsusest“) lõpp on leidnud „Uus Eestis“ õige imeliku tõlgitsuse, millele järgneb täitsa ekslik moraallugemine. Milline vastuolu on selles kui ma ühelt poolt tunnustan praeguse eesti kultuuri küllaldast võistlusvõimet soome omaga, teiselt poolt aga arvan, et meil ka veel Soomest

mõndagi on õppida? Või selles, et samasuguse struktuuriga mail isegi teise eksimustest võib midagi õppida — näit. et neid mitte järgi teha? Või on's nii ekslik see „Soome kultuuri vanemuse legend“? Olen olnud vist üks esimesi, kes aastate eest on toonitand Eesti kui soomlastegi ühekorde emamaa etnograafilise kultuuri vanemust Soomega võrreldes. Kuid et Soome rahvusliku teadvuse ja uueaegse rahvuskultuuri areng algas Eesti omast varemini (juba 18. sajandil) ja eriti 19. sajandi vabamate olude tõttu jõudis meist üksvahe n. ö. mitme aastakümne võrra ette, seda salata tähendaks ju õige lühinägelist ajaloo võltsimist. Miks peaks selle tõsiasja tunnustamine meid tegema „saamatuks“? Ümberpöörduvalt, arvan, et see kihutab meid takka ja laseb meid uhkusega rõõmutseada meie viimaseaegsest kiirest edust! Ja arvan, et ainult seesmiselt nõrk ja kramplikult ülespitlev rahvustunne peab seda mingiks „kõige soomelise ees põlvitamiseks“

(!) kui näeme ka Soome mõningaid paremusi. Ühe näitena neist konstateerin täiesti objektiivselt ja ilma iga omapoolse „õpetuseta“ ajaloolist fakti, et Soome, „Lapuast“ hoolimata, siiski praeguse ni on fashistliku rusikaõiguse psühhosile jõudnud sel määral vastu seista, tegelikult säilitades ka oma rahvavalitsusliku, parlamentaarse korra, kuna meil vastav „rahvalikumine“ ja selle tõkestus kaasa tõi selle korra tegelikult lõpu, või vähemalt täieliku katkestuse nüüd juba mitmeks aastaks. Et palju selles arengus oli meie oludes paratamatu jne., seda pole ma eitand — kuid õigupoolest: just seda mõtlemapanevam on see tõsiasi ise. Ja muud sihti kui ainult see võrdlev mõttearatus polnudki minu selle paarilaulisel vastuväitel mõnele ühest äärmusest teise sattund viimaseaja rahvus-uhklejale.

Muide, mis puutub „poliitseirahvusluse“, siis pole ma kuski öelnud, et see ka meil maksaks — juba. Kardan vaid, et selleni võib asi are-

neda siis, kui eitatakse iga arvustavat mõtlemist ja seejuures teise seisukohti tõlgitsetakse nii omavoliilselt. Ainult „põhjamaine“ heatahtlik rahu ja iga objektiivse mõtteavalduse austamine võimaldab näha ja taotella seda, mis meile kõigile ühine.

A. Anni.

TRÜKIVIGU EELMISES NUMBRIS.

Kiire toimetusetöö tõttu on jäänud üliõpilaspäevade erinumbrisse mõningaid eksitavaid trükivigu, mida seega õiendame.

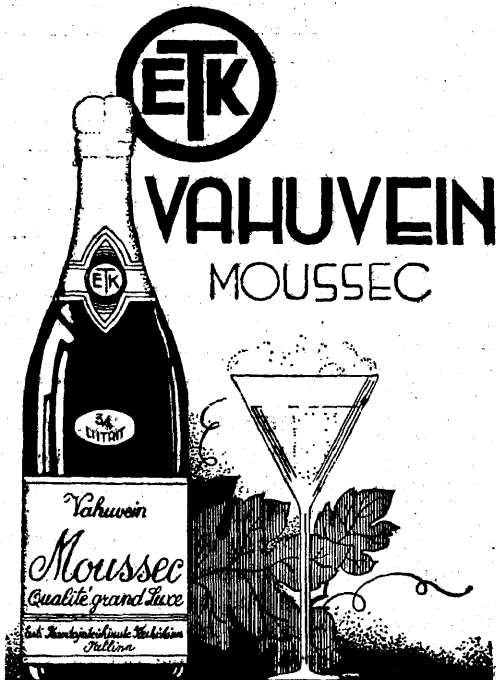
Dr. A. Anni kirjutises — „Mälestusi Hõimuklubi algusest ja nüüdsusest“, lk. 384, II veerg, 20. rida alt on trükitud „riigis“ pro „ringis“, lk. 385, I v., 13. rida ülalt on „Ebausklikult“ pro „elamuslikult“, 11. r. alt „rahvusvalitsuslik“ pro „rahvavalitsuslik“ ja II v., 9. r. ülalt „talab“ pro „talub“.

Lk. 413 päälkirjas on trükitud: „Stud. jur. Leida Laiev“ pro „Larev“.

Lk. 420, III v., 17. rida ülalt tuleb lugeda: ...raamatuid ärgu kirjutatagu palga eest...

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1 1/2 krooni semestris.

Pea- ja vastutavtoimetaja: V. Pärtelpoeg. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: R. Eliaser, H. Tõnisson.
Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus. Toimetuse aadress: Üliõpilasmaja, Tartu.
E. K.-Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1935.

*Palun
veel üks klaas...*

Nii küsitakse alati, kui laual on maitsev ETK vein.

ETK veinid valmistatakse parimaist tooraineist ja need lastakse müügile täiesti valminult.

PÄEVALEHT

on suurim,
ülepiiklikult levinenuim
ning loetavaim
ajaleht

„Päevalehe“ veergudel peegeldub kogu Eesti elu kõigis avaldusis.

„Päevalehe“ kuulutused väljendavad suurlehe mitmekesise ja arvurikka lugejaskonna nõudeid ja soove. „Päevalehe“ ja „Laste Rõõmu“ tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised üle maa.

„Laste Rõõm“ meie populaarseim lasteajakiri

TEHNILISELT TÄIELIKEM

GRAAFIKATÖÖSTUS

TRÜKIKODA
KÖITEKODA
TSINKOGRAAFIA
LITOGRAAFIA
OFFSETT-TRÜKK

Raamatu- ja kirjutusmaterjal. kauplused

Kirjanduse ja paberilaod on suurimad ja täielikemad Eestis

TALLINNA
EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

Peakontor ja graafikatööstus: Tallinn, Pikk 2. Oma telefoni keskjaam nr. 428-83
Raamatukauplused: Tallinnas, Jaani tän. 6, telef. 446-11; Pikk tän. 2, telef. 428-83

Vennad Lepp Kaubahoov 2 ja 3

Ühisus

Estonia Eksporttapamajad

Tallinnas, telefonid 309-53, 305-51, 305-82 ja 309-55

Ostab:

- 1) Nõukogude Venemaa tarvis piiratud arvul
hästinuumatud elussigu
kaaluga 140 kg ja raskemaid, hinnaga 40 s. kg
- 2) Oma tööstuse tarvis
elus ja tapetud pekisigu
tapakaaluga alates 120 kg, kõrgeima päeva-
hinnaga
- 3) Saksamaa tarvis algas elus- ja pekisigade
vastuvõtmine 1. oktoobril

Kohale jõudnud

ERIMOODSAD

tänava-

õhtu-

ja balli-

kleidiriided

villas, siidis ja sametis

M-JÄNESE SUURÄRI

TARTUS . KAUBAHOOV 9/10/11/12 . KÖNETRAAT 5-91

Ühisus

Lõuna-Eesti Eksporttapamajad

Tartus * Telefonid: Juhataja 11-64, kodune keskjaam 11-24 ja 11-28

Soovitame oma vabriku saadusi:

süti,

vorsti,

suitsusinki jne.

Omad kauplused:

Tartus: Ülikooli tn. 7, telef. nr. 12-59; Tähe tn. 72, telef. nr. 12-18; Narva tn. 9, telef. 12-22; Narva tn. 123, telef. 14-08; Riia tn. 125, telef. 14-50

Valgas: Vabaduse tn. 32, telef. nr. 32

Kas teate ka, et

Narva

Kalevi - Manufaktuuri

ülikonna- ja palituriided

on tugevad,

on nägusad,

on odavad.

Seepärast pange ostmisel hoolega tähele vabriku
märgi. Narva Kalevi-Manufaktuuri kaubad on
saadaval kõigis paremates riideärides.

Kodumajanduse ja
kodukultuuri ajakiri

„Taluperenaine“

käsitleb kõiki naise ellu ja töösse puutuvaid küsimusi.

Igal numbril kaasas

lõike- ja mustrileht.

Toimetus ja talitus Tartus,
Peeter Põllu 5. Telef. 9-37.

EEKS-MAJA

ASUTATUD 1866. AASTAL

Suurim ühistegeline kindlustus-ettevõtte kodumaal

Toimetab:

tule-, elu-, murdvarguse-, klaasi- ja kodu-
loomakindlustusi

Soodsad tingimused, kindel vastutus, õiglane kahjude likvideerimine

Juhatus ja peakontor:

TALLINN, LAITÄNAV 1, OMAS MAJAS

KONTOR: HARJU TÄN. 29 / TALLINNA MAJAOMANIKKUDE PANGAS

OSAKONNAD: TARTUS, VILJANDIS, VALGAS, RAKVERES JA PETSERIS

Riigi Põlevkivitööstus

JUHATUS JA MÜÜGIBÜROO :
Tallinn, Valli tän. 4. Telegr. aadr. :
„Peapõlevkivi“. Telefonid 450-85
ja 450-62.

Panga arved:

Eesti Pank — Tallinn,
Krediit Pank — Tallinn,
Tallinna Linnapank — Tallinn,
Põllum. Keskpank — Tallinn.

Posti jooksev arve nr. 296.

KAEVANDUSED, ÕLI- JA
BENSIINIVABRIKUD:
Kohtla-Järvel ja Kukrusel.

ÕLILADU:
Tallinna sadamas, tel. 309-07.

BENSIINIJAAMAD:
Tallinnas, Kohtla-Järvel.

Riigi Põlevkivitööstuse saadused:

PÕLEVKIVI kütteks; TOORÕLI; KÜTTEÕLI; BENSIIN; MOOTORPETROOLEUM;
MOOTORNAFTA; DIISELNAFTA; RASKED ÕLID; BITUUMEN (Estobitumen) ja
ASFALT-EMULSION teede tegemiseks, katusepapivabrikutele ja isolatsioonitöödeks;
MAANTEEÕLI teede tolmu sidumiseks; IMMUTUSAINED „FENOLAAT“, „ESTO-
KARBOLINEUM“ ja IMMUTUSÕLID puu konserveerimiseks; VILJAPUU-KARBO-
LINEUM viljapuude pritsimiseks; putukamürk „PUTTOX“; KATUSELAKK (katuse-
tõrv); RAUALAKK (asfalt-lakk) ja ASFALT-MASTIKS.

TALLINNA EESTI MAJANDUSÜHISUS

Estonia pst. 21. Kõnetraat 458-80, 458-81.

Harukauplused igal linna tooval
maanteel, Nõmmel ja Keilas.

Esindab järgmisi masinaid:

Rootsi Thermaenius vabriku „SVECIA“ rehepeksu-
masinaid, „SVECIA“ koristamismasinaid,

„Alfa-Laval“ koorelahutajaid,

„Astra“ piimatalitusmasinaid,

„Mende“ raadioaparaate.

M ü ü b:

igasuguseid põllumajanduse, majapidamise- ja
koloniaaltarbeid.

O s t a b:

teravilja, jahu, vilja- ning heinaseemneid.

V a l m i s t a b:

plekisepatööstuse, rauatööstuse jne. kaupu.

Külastage meie ühise kauplusi ja veenduge kauba
headuses.

K-m. Johan Peep

Tartus, Promenadi 2 ja Riia 38

Kodumaa droogid / Lõhnaõlid ja kölniveed
Puudrid ja kreemid / Maniküürtarbed / Ha-
bemenoad ja vahukreemid / Kammid ja
peeglid / Toalet- ja pesuseebid / Kummi-
kaubad / Sidumismaterjal / Taskulambid ja
patareid / Elektripirnid / Soomepussid jne.

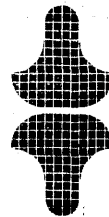
Soodsaim kellade, kristalli, kuld-
ja hõbeasjade ostukoht on

V. Tiido

kullasepaäri

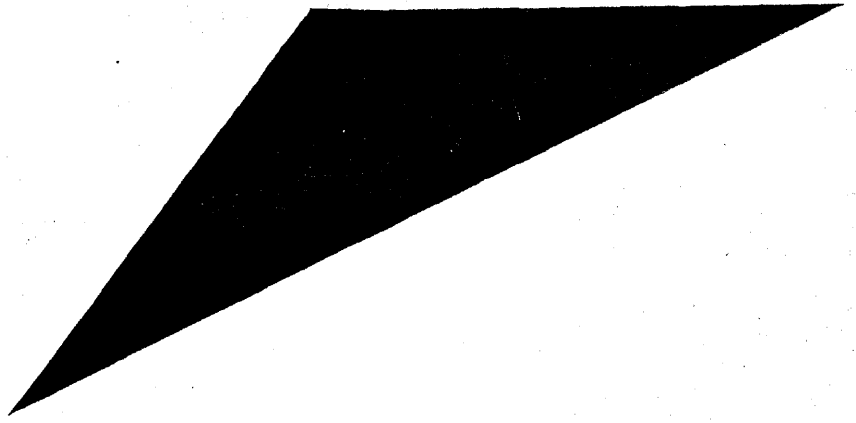
Tartu, Aleksandri 6, telef. 13-64

TALLINNA KIVITRÜKIKODA R. TOHVER & K^o

TALLINN
S. TARTU MNT. 49
TELEFON 313-07

Kivitrükk
Ofsetrükk
Raamatutrükk
Reljeefööd

Põllumeeste Keskpank

Tallinn, Vabaduse puiestee nr. 1 / Telefonid 444-38, 444-36

Võtab raha hoiule, makstes hoiumade pealt ajakohast kõrgemat protsenti

Annab laenusid 6—7%-ga obligatsioonide, väärtpaberite, kulla ja muul kindlustusel ning käemeeste vastutusel.

Ostab asunduskapitali 4% võlakirju ja müüb väärtpabereid

Müüb riigikassa pantkirju — millega võib soodsalt tasuda asunikkude talude võlgu

Toimetab sissenõudmist vekslite ja dokumentide järele

Saadab raha teistesse linnadesse ja rahvarikkamatesse kohtadesse

Toimetab kõiki pangatalitusi

J U H A T U S

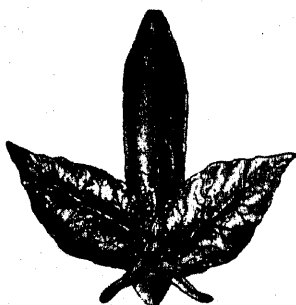
**T Ö Ö R I I S T A D
E H I T U S T A R B E D
T E R A S - R A U A K A U B A D**

Müük suurel ja väikesel arvul

JOH - KRAHE

TALLINN / NARVA MNT. 4 / TELEFON 308-93

SIGARI- JA
TUBAKATEHAS

SIGARI- JA
TUBAKATEHAS

K U B A N A

V. Leinbok, Tallinn.

Sigarillod:

HAVANITA

10 tükki Kr. 1.—.

Sigarid:

KASTILLO

5 tükki Kr. 0.35.

valmistatud eriti kõrges häduses valitud

BRAZIL • JAVA • SUMATRA • HAVANNA SIGARITUBAKATEST.

Kvaliteet-kaubad tubaka alal.